

ROMANIA

Tax. No. 22.

10. Telefo. Havonta 1. szedevre 320, fél-évire 600, évesre 1200 lej. Külföldre: Havonta 2, negyedévre 4, fél-évre 12, egészévre 24 detések díjszabás szeri KELET az erdélyi és dóság egyetlen politikai Cikkeknek utánnomását csak rás megjelölésével engedjük meg.

1 LEUPOSI

Dr. Ramassetter Róbert

BUDAPEST

KELET

ZSIDU POLITIKAINAPILAP

Ara 5 lej

Bérmontáció levéket nem fogadunk el.

Kéziratok megőrzését és visszaküldését nem vállaljuk. Főszerkesztő: dr. Márton Ernő. Felelős szerkesztő: Jámber Ferenc. Bucuresti szerkesztő: Hátszegi Ernő, Strada Cobalcescu 52.

S erda, 1936. szeptember 2.

5696. EV. ELUL 15. XIX. EVF. 205. SZAM

Munkához látott az új Tatarescu-kormány

Munkatáborokba kényszeríti a kormány az ország ifjuságát

Minden 18-21 év közötti ifjunak kötelező munkaszolgálatot kell teljesítenie. Egyelőre cáfolják Titulescunak a nemzeti parasztpártba való belépését

Kimondották az összes gárdák és rohamcsapatok lefegyverzését és feloszlását

Az új Tatarescu-kormány munkához látott és programját két óra hosszat tartó minisztertanácson fektette le. A hozott határozatok között vannak olyanok is, amelyek megnyugtatólag hatnak, mert azt a látszatot kelteik, mintha a kormány szinte elhatározása volna az anarchia letörése. Mindenesetre meg kell várnunk a minisztertanácsi határozat végrehajtását. Tatarescu nem kormánya átszervezése alkalmából beszélt első ízben a rend fenntartásának szükségességéről, három esztendő kormányzása alatt több ízben volt alkalma kitűnő szóközi kvalitásait ezen a kérdésen szabadon érvényesíteni. És ha most újra kilengések elfojtásának szükségességéről beszél, ezzel önmaga és az egész ország előtt is beismeri, hogy eddigi hasonló kijelentései a szóközi frázist meghaladó értéket nem képviseltek.

Egy dolog ugyanis nyilvánvaló. A mai megmérgezett atmoszférában és a rendfenntartó és megtorló hatóságok eddigi tanúsított magatartása mellett a rend csak végső szigorral és merev következetességgel végrehajtott intézkedések útján állítható helyre. Minden tévóvás és ingadozás meghátrálással egyenlő és csak arra lesz alkalmas, hogy a rendcsinálás gondolatát most már végleg és helyrehozhatatlanul kompromittálja.

A minisztertanácsi határozat az összes gárdák feloszlását mondja ki. Ebbe beleértendő tehát a nemzeti parasztpárt ujonnan megszervezett alakulatai is. A kormánynak ez az intézkedése belpolitikai komplikációkhoz vezethet és a legkevésbé sem méltányos, vagy megnyugtató. A különböző színű ingeket viselő különítmények feloszlásával nem volt szükség minisztertanácsi határozatra. A szigorított Marzescu-féle rendtörvény egészen világos

intézkedései tiltják meg ilyen alakulatok szervezését, uniformis és megkülönböztető jelvények viselését. Ezt a törvényt ugyancsak a Tatarescu-kormány szavaztatta meg. Miért nem alkalmazták ezt a törvényt három esztendő alatt? És ki garantálja azt, hogy a minisztertanácsi határozatot lelkiismeretesebben fogja végrehajtani a Tatarescu-kormány, mint egy a parlament által megszavazott törvényt?

A nemzeti parasztpárt akkor látott hozzá gárdáinak megszervezéséhez, midőn látta, hogy a törvényt nem alkalmazzák és hogy az ország politikai élete nem az alkotmányos eszközök megújulásában mozog, hanem az erőszak szabad játékszere lett, amellyel a jobboldali alakulatok kénykedvük szerint élnek. Programját, felfogását, a demokráciát és nem utolsósorban vezetőinek életét kívánta a nemzeti parasztpárt a gárdák létesítése által. A jogos önvédelem kényszerítette a nemzeti parasztpártot arra, hogy a demokratikus felfogással ellentétben erőszakos eszközökkel is próbálja megvédeni ebben az országban a demokráciát. A parasztpártok feloszlása tehát mindeképpen indokolatlan és igazságtalan intézkedés, amely nem annyira a rend helyreállítását, mint inkább egy politikai rivális felszerelését célozza. A Tatarescu-kormánynak nem volt erkölcsi bátorsága ahhoz, hogy kizárólag azon alakulatok feloszlását határozza el, amelyeknek programja ellentétben áll az ország mai kormányzati rendszerével, eszközei pedig aláássák annak rendjét és nyugalmaát.

Kezdetnek tehát a mai minisztertanács határozatai nem tulságosan megnyugtatók. Az eseményekről az alábbi tudósításaink számolnak be:

E szempontból az új főiskolai rendszabályok megkülönböztetett fontossággal bírnak. Ami a kötelező munkaszolgálatot illeti, nem tudni még, hogy munkatáborok felállítására gondol-e a kormány. A Lupa tudni véli, hogy ennek az intézkedésnek két főcélja lenne: Az intellektuális munkanélküliség katasztrofális következményeinek semlegesítése és a fiatalság energiájának építő irányban való levezetése. Az intellektuális munkanélküliség összeírását szeptember hó folyamán adják meg. Ez kapcsolatban lesz a nemzeti munka védelmének problémájával. Ami a kötelező munkát illeti, elsősorban az utak javításából és építéséből fog állani, továbbá erdők kiaknázásából, stb. Külön bizottság fogja a fiatalság bevonásának kérdését tanulmányozni és annak feltételeit megállapítani.

A fegyvereknek katonai, jobban mondva premlitárius jellege lesz.

A miniszterelnök rövidesen nyilatkozni fog és fogja indokolni a kormány határozatait. Az Adeverul azt hiszi, hogy a politikai gárdák feloszlása forrongást fog előidézni a pártok világában. Elvben — írja a lap — a nemzeti parasztpárt kész lemondani a parasztpártokról, de alapos biztosítékokat akar, hogy tényleg az összes politikai alakulatok szervezett egységeit fel fogják oszlatni, úgyhogy a parasztpártok védőakciója feleslegessé válik.

Titulescu és a nemzeti parasztpárt

A Curentul foglalkozik a legutóbbi napokban szárnyrakelt hírekkel, amelyek szerint Titulescu belépne a nemzeti parasztpártba, sőt elvállalná annak vezetését. A párt vezetőségének egyik tagja kijelentette a lap tudósítója előtt: Mindenki tudja azt, hogy a párt elnökségét a párt statutáris fórumai Ion Mihalachera bízták és hogy mi mindnyájan körülötte állunk. Egyetlen pillanatra sem volt szó változásról és nincs semmi értelme a kérdés latolgatásának sem. Ami azt a hírt illeti, hogy Titulescu besoroztatná magát pártunk keretébe, senki sem szerzett tudomást ilyen kérdésről, vagy óhajról. Másrészt a Curentul hivatkozik Madgearu tegnapi kijelentésére, amely szerint nem megy Cap Saint Martinba, mivel el van foglalva a választási kampánnyal. Ha dr. Lupu odautazik, látogatását csupán mint baráti találkót lehet magyarázni, tisztán személyi jelleggel.

Az ujonnan előállt helyzet tanulmányozása végett összehívták a nemzeti parasztpárt elnöki tanácsát szeptember 4-re. Előző nap Brasovban értekezletet tartanak az ardeai vezetőségi tagok, amelyen Mihai Popovicien kívül Ghelmegeanu és Madgearu is részt vesznek. Minden valószínűség szerint írja a Curentul, Mihalache javasolni fogja a párt-vezetésnek, kezdjen kampányba a közvéleménynek arról való meggyőződése érdekében, hogy az igazi államérdék: Romániát nem lehet háboru szinterévé tenni.

Dr. Nicolae Luput, aki Prágában tartózkodik, Benes elnök, Hodzsa miniszterelnök és Krofta külügyminiszter fogadták. Lupu kieltette a sajtó előtt, hogy sajnálja Titulescu távozását a kormányból. Méltatta Titulescu szerepét Románia külpolitikájában, a kisanant, a Népszövetség és az európai béke érdekében kifejtett munkásságát.

Bucuresti, szeptember 1. A lapusamegyei községi választásokon 920 tanácsos közül 450 liberálist, 149 nemzeti parasztpártit, 289 cizistát, 9 vaidistát és 6 georgistát választottak meg.

(Folytatása az 5-ik oldalon.)

Kétórás minisztertanács...

Bucuresti, szeptember 1. A kiadott hivatalos kommuniké szerint a ma délelőtti minisztertanácson Tatarescu expozé tartott az általános bel- és külpolitikai helyzetről, majd a kormány hozzájárulását adta a közoktatásügyi, belügy- és igazságügyminiszterek által javasolt általános rendfenntartó és az egyetemi rend biztosítását hivatott intézkedésekhez.

A politikai pártok tevékenységét ezek az intézkedések nem fogják zavarni. Minden kilengést és erőszakosságot

a törvényes intézkedések minden megengedését azonban teljes szigorral fogják megtorolni. A politikai gárdákat, bármelyik pártéhoz is tartozzanak, le fogják fegyverezni és fel fogják oszlatni.

Azokat az állami közegeket, akik nem fognak eleget tenni kötelességüknek, megbüntetik.

Rendet az egyetemeken

A közoktatásügyi miniszterium új rendszabályokat dolgoz ki az egyetemi élet újjászervezése, az egyetemi fegyelem megerősítése és az egyetemeken előforduló kilengések megtorlása céljából.

A közlekedésügyi és közmunkaiügyi, valamint nemzetvédelmi, közoktatásügyi és munkaiügyi miniszterek

törvényjavaslatot fognak készíteni a 18-21 év közti fiatalság kötelező részvétele érdekében a közhasznu munkálatokban.

A miniszterelnök és hadfelszerelési miniszter a hadsereg felszerelésének állásáról számolt be, új hitelekért kérte. A kormány magáévá tette a pénzügyminiszter által a célból tett javaslatot, majd elfogadta a miniszterelnök által előterjesztett programot a törvényhozó testületek őszi ülészakára.

A földművelésügyi miniszter a mezőgazdasági biztosításokra, a gabonaértékesítésre, a bor standardizálására, a mezőgazdasági hitelekre vonatkozó törvényjavaslatok előkészítő munkálatairól tett jelentést, amelyek hivatva lesznek kiegészíteni a szenátus elé terjesztett mezőgazdasági újjászervezési törvényjavaslatot.

Az új Tatarescu-kormány első minisztertanácsa délelőtt 10 órától déli 12 óráig tartott.

A ma reggeli minisztertanács által hozott határozatok rendkívüli fontossággal bírnak. Ami az egyetemi rendet illeti, úgy látszik, hogy a kormány úgy döntött, hogy

elmegy akár az egyetemi autonómia fel függesztéséig is, hogy a főiskoláknak igazi jellegét visszaszerezze.

VILÁG TÖRKE

Olaszország és a Közelkelet

Olaszországnak a palesztinai zavargásokban vitt szerepéről sok szó esett az utóbbi időben. Az angol alsóházban a képviselők nyíltan, vagy félre nem érthető utalásokban érdeklődtek eziránt, az angol sajtó komoly vádakat hangoztatott és a világ közvéleménye is behatóan foglalkozott ezzel a problémával. A kérdés az volt, Olaszország aktív részt vesz-e a palesztinai zavargásokban? Támogatja-e pénzzel a sztrájkoló arabokat? Propagandát fejt-e ki Anglia ellen? Általában melyek az érdekei a Közel-Keleten és a római birodalom megalapítása, azaz Abesszinia meghódítása módosította-e ezeket az érdekeket?

Az idő még nem válaszolt ezekre a kérdésekre. Az alsóházban az angol kormány nem adott nyílt választ arra a kérdésre, vajjon Olaszország keze csakugyan közrejátszó volt a zavargásokban. Legfeljebb elismerték — és ezt a tények alapján nem lehetett tagadni, hogy az angol kormány figyelemmel kíséri a bari-i olasz rádióállomás arab nyelvű adásait, amelyeknek során a speaker nem egyszer uszított a palesztinai angol katonák ellen. Ez ellen a római angol nagykövet felemelte tiltakozó szavát. Egyébként csak annak megállapítására szorítkoztak az angol miniszterek, hogy külföldi propaganda szerepet játszik a zavargásokban és minden látszat amellett szól, hogy a sztrájkoló arabokat külföldi pénzzel is támogatják. Tovább azonban nem mentek, neveket nem neveztek meg és Ormsby Gore gyarmatügyi miniszter kihangsúlyozta: nem áll a birodalom érdekében az, hogy részletes felvilágosítókkal szolgáljon.

Az angol képviselőket és sajtót ez nem akadályozta meg abban, hogy Olaszország kezét keresék a palesztinai eseményekben. Az olasz sajtó ezeket a gyanúsításokat visszautasította. Még pedig különböző érvekkel. A „Giornale” d'Italia, az olasz külügyminiszterium szócsöve, például ellentmondást talált abban, hogy míg egyes angol verziók szerint az olasz pénzügyek a végét járják, másrésztől az olaszok pénzeik az arabokat.

Zsidó szempontból lényegtelen e vita adatait mérlegelni. Az mindenesetre kell, hogy foglalkoztasson bennünket, milyen érdekei voltak eddig Olaszországnak a Közel-Keleten és az abessziniai hadjárat győzelmes befejezése folytán mennyiben változott meg ez a helyzet Palesztinát illetően. Mussolini véleménye szerint az olasz nép létszükségletei megkövetelik egy elhelyezkedési és megélhetési, mint általában gazdasági munkaterületének kibővítését, nehogy Olaszország „proletár nemzet” maradjon. A fasizmus elképzelése az impérium román visszaillesztéséről, nem maradt pusztán frázis. Már évek óta egyre nyilvánvalóbban tör az olasz politika a Földközi tenger keleti szárnyára. Támpontjai a Dodekaneszigetek és a Rhodoszigetek, ahol tengeri és légi flottáinak bázisai vannak. Eképpen hozta az olasz politika stratégiaialag egyensúlyba a máltai és a haifai angol flottabázisokat és e pontokról figyelemmel kísérheti Egyiptomot és különösképpen Alexandriát.

Mindehhez most hozzájárult Abesszinia is, amelynek hallatlan politikai és stratégiai fontossága nyilvánvaló. A dél felé elretolt Libia és Abesszinia révén az angol egyiptomi Szudán „ellenőrzés” alá került. Olaszország gyarmatai egy Anglia számára életbevágóan fontos zónát karolnak át. Olaszországnak Egyiptom fölötti befolyását már az is biztosítja, hogy hatvan ezer olasz él ezen a földön, akik a politikailag jelentéktelen görögök után a legnagyobb európai népességet alkotják. A

25 ezer angol és a 22 ezer francia számszerűleg messze elmaradnak az olasz kolóniától. Olaszország minden adódó alkalommal kinagsulyozta barátságát Egyiptom felé s igyekezett kimutatni, hogy mennyire szíven fekszik Egyiptom ügye.

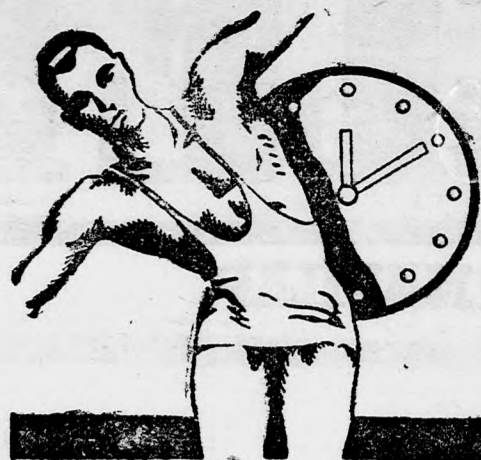
Olaszország tehát reális tényező Egyiptomban, már csak hatvan ezer honfitársa révén is. Ezenfelül ugy Egyiptomban, mint az egész Közel-Keleten fontos kulturális pozíciókat foglalnak el az olaszok. Nem egy angol kormánytól érdeklődtek már az alsóházban az egyiptomi olasz iskolák iránt. Területi igényeiről igen okosan látólag lemondott az olasz politika, de kulturpolitikája különösen pedig iskolái révén gyökeret vert az arab államokban. Az olasz egyetemek és műegyetemek területileg sem fekszenek messze ezektől az államoktól és az olasz kormány mindent meg tesz, hogy főiskoláinak látogatását előzsidai államok alattvalói számára megkönnyítse. A zsidó érdekkörben is vannak az olaszoknak kulturális pozíciói. Zsidó gyermekek nemcsak Tuniszban és Görögországban, de Törökországban, Szíriában, sőt Palesztinában is látogatnak olasz iskolákat. 1934 óta erőteljes kulturpropagandát fejtenek ki az olaszok Palesztinában. Külön e célra kiképzett tanítókat küldtek az ottani iskolákba. Jeruzsálemben olasz kulturintézetet alapítottak. A külföldi faszizmus minisztere, *Parini*, 1935 novemberében részletesen ismertette ezt a kérdést és sajtónyilatkozatában hangsúlyozta, hogy Olaszországnak komoly kulturális érdekei fűződnek Palesztinához. A propaganda oly messze megy, hogy a bari-i leadó héber nyelvű előadásokat sugároz szét az olasz turisztika támogatására.

Gazdaságilag is mindent megtesz Olaszország, hogy kiépítse kapcsolatát Palesztina és az arab államok felé. A bari-i mintavásár kizárólag ezt a célt szolgálta. A tripoliszi mintavásárt az olasz-északafrikai és az olasz-palesztinai gazdasági kapcsolatokra való tekintettel rendezték meg. Az olasz király és Mussolini különös figyelemmel tekintették meg a bari-i mintavásár palesztinai pavilonját. Abesszínia meghódítása csak elősegíti az olaszok gazdasági előretörését az arab világban. Olasz kereskedők már régen kiszorították évszázados pozícióikból a görög közvetítőket. Az olaszoknak a Közel-Keleten való gazdasági és kulturális törekvései természetesen kéz a kézben haladnak a politikai irányvonalakkal. Hogy csak egy jellemző apróságra mutassak rá: Transzjordánia nem vett részt az olasz-ellenes szankciókban. Az olasz Földközi tenger- és gyarmatpolitika vonala csúcspontját abban a törekvésben éri el, hogy Olaszország is kapjon mandatórius területet. Ezzel kapcsolatosan szó volt Palesztináról is. Olasz publicisták ismételtelen kifejezték elégedetlenségüket a palesztinai állapotokkal szemben, a cionizmust, mint az olasz érdekek kerékkötőjét támadták és a Földközi tengeri hatalmak egyensúlyi helyzete érdekében a palesztinai kérdés revízióját követelték. Ismételtelen történtek olasz részről szimpátia-megnyilatkozások az arabok felé.

Most pedig már áll az olasz birodalom. Mussolini leszögezte, hogy Olaszországnak nincsenek többé területi igényei, hogy Olaszország jóllakott és energiáit új gyarmati országára fogja összpontosítani. Ezzel a palesztinai mandátum kérdése is valamennyire tisztább háttérre kap. Federoni, az olasz szenátus elnöke, már februárban kijelentette, hogy mandatórius igényeiről hajlandó volna lemondani az olasz kormány, ha szabadkezet biztosítanak számára Abessziniában. Miután ez megtörtént, lehetséges, hogy az olasz politika ezzel új irányt kap. Erre enged következtetni, hogy az abesszini hadjárat befejezése óta az olasz közvéleményben alig esik szó többé a mandátum-kérdésről.

Orvos! Mérnök! Gyári!

Minden német (25% redukción), francia, stb. folyóirat és könyv megrendelhető és előfizethető Lepagenál Cluj. A lapokat közvetlenül kapja a kiadótól. Kérjen ingyen jegyzéket Lepagenától, Cluj, Jeleve, mely szakma érdekel.

TIZ PERC

reggeli torna, egészséget, erőt, szépséget adhat Önnek, ha utána testét alaposan bedörzsöli

NIVEA KRÉMMEL

Kérjen sürgősen a Beiersdorf & Co. S. A. R. cégtől Braşov, str. Iuliu Maniu 39 sz. „Testápoló Leckék” füzetet. 15 lei beküldése ellenében, rendelkezésére bocsájítjuk a teljes „Nivea Testápolóiskolát”, de gyógyszerárakban, drogériákban és illatszerárakban is kapható.

Nivea Krém: doboz 17 lei-től, tubus 32 lei-től

Madgearu hatalmas beszéde a hitlerizmus veszélyéről és a Goga-Hitler barátság ellentmondásairól

„Nem akarjuk a német-orosz háború hadszínterévé tenni Romániát” — jelentette ki Madgearu. Nem szabad négy millió kisebbséget az ország ellenségévé tenni

Bucuresti, szeptember 1. (Az Uj Kelet tud.) Virgil Madgearu, aki az emlékeztetés sziáiai fenyegetés óta még nem lépett nyilvánosság elé, a nemzeti paraszti ifjúság gyűlékezete előtt nagy beszédet mondott a politikai helyzetről. Madgearu, akit hallgatósága percekig tartó, lelkes ünneplésben részesített, beszédében foglalkozott Goga Octavian nyilatkozatával és részletesen taglalta az új Tatarescu-kormány megalkulásának körülményeit, valamint azokat a konkluziókat, amelyeket a kormány alakításából kell levonni.

Előjáróban Madgearu az ifjúság fontos szerepéről beszélt a jövő parasztállamnak megteremtésében. A parasztság a román parasztság érvényesülését, politikai és gazdasági hegemoniáját akarja megteremteni. A parasztság új társadalmának megteremtése nemzeti feladat. Ezt a nemzeti feladatot minősítik az ugynevezett nacionalista pártok nemzetközinek. Az a párt, melyre az ország nagy paraszttömegei támaszkodhatik, tekinthető idegennek? Ez a párt a legtisztább etnikai románság pártja és nem is akar hazafiaságból leckéket elfogadni.

A románság és a kisebbségek

A nemzeti parasztpárt vezetői nem német-lengyel keverékek és nem is görögök. A nemzeti parasztpárt vezetői románok. De ezek a vezetők tudomásul veszik, hogy a tízennégy millió főnyi románság közepette négy millió idegen él. Ha majd meg kell védenünk határainkat, magunk mellett kell tudnunk ezt a négy millió idegent.

Vagy az egymillió főnyi román hadseregnek, a külső ellenség ellenében még meg kell küzdenie a lázongó, elnyomott négy millió kisebbséggel is?

Hol van logika abban, hogy mi itt elnyomjuk a velünk együtt lakó népeket, hogy mesterségesen ellenségeinkké tegyük őket?

A nemzedékek közti harc

Megérték olyan nacionalizmust, mely a román elem elsőbbségéért küzd. A nemzeti parasztpárti program kezességet nyújt arra, hogy ez az elsőbbség megvalósul. Mi ismerjük az ifjúság feladatait és lehetőségeit is. Mi tudjuk, hogy az ifjúságnak biztosítani kell a jövőt. De ez azt jelenti, hogy el kell választani egymástól a nemzedékeket? A nacionalista pártok szakadékokat ásnak a nemzedékek és a nemzedékek között. A mi nemzedékünk a nemzeti demokrácia neveltje és ezt a nemzeti demokráciát akarja átplántálni a jövő nemzedékébe is. A jövő generációjának élete és egzisztenciája is biztosítvan van a pártprogramban. Az egyetemi ifjúság elhelyezése és kiképzése a kooperatív parasztállamban éppúgy megvalósul, mint ahogyan az összes társadalmi rétegek megtalálják benne elhelyezkedésüket.

Ezután Goga Octavian ismert nyilatkozatával foglalkozott Madgearu.

Goga Berlinbe ment, hogy résztvegyen az olimpiai játékokon. Mint igazi olimposzi, aki mindig az istenek mellett lakott és ezért sohasem látta, hogy mi történik a földön, nem mehetett máshová, csak a berlini Olimposzra. Utána aztán beszélni kezdett. Beszélt egyszer, kétszer, kilencszer. Védelmet kezdte a revizioniz-

must. Elsősorban Németországnak Ausztriával való egyesülését védte és ostobáknak minősítette bennünket, akik ez ellen, szerinte tiltakozunk. Ki kell jelentenünk, nekünk semmi közünk hozzá, hogy Németország és Ausztria egyesülnek-e, vagy sem. Ha Olaszországnak nincs ellenére, hogy a Brenner szorosnál németek álljanak, úgy nekünk sincs ellene semmi kifogásunk.

Igért-e valamit Hitler?

Gogának haza kellett volna hoznia Hitler határozott nyilatkozatát, hogy garantálja határaink épségét a magyar revíziós törekvésekkel szemben. Ezenetben nekünk sem lenne kifogásunk ellene, ha bármilyen baráti kapcsolatba lépünk Németországgal. Csak hogy Goga ilyen biztosítékokat nem kapott. És akkor, ha igazán hazafi volna, jobb lett volna, ha hallgat, hiszen nem telt el sok idő és Hitler Horthy magyar kormányzó látogatását fogadta. És ugyanakkor, midőn Goga elragadtatott nyilatkozatában számolt be a berlini társasbédékről, magyar katonai küldöttség beszélt meg a német vezérkarral a háborús együttműködés dolgát.

A nemzetköziség

A továbbiakban Madgearu valótlanságnak minősítette Gogának azt az állítását, hogy Németország és Olaszország között megállapodás állna fenn. Ilyen megállapodás, a kommunizmus elleni küzdelem érdekében, nem létezik, az olasz-német megállapodás az osztrák semlegesség megvé-

désére vonatkozik, semmi egyéb. De bármit is tenne Hitler, egy bizonyos: Németországnak nincsenek közös határai Oroszországgal és ha háboruzni akar a Szovjet-terrel úgy azt csak Lengyelországon, vagy Románián keresztül teheti. Miután Lengyelország már sietett kijelenteni, hogy nem hajlandó hadszínterévé átváltozni, Németország számára nincs más hátra, mint Romániát valóztatni átcsatolásra.

Hangsúlyozta Madgearu, hogy Romániának semmi köze nincs más államok belügyeihez. Oroszországnak a 18 millió román nem adhat leckét arra, hogyan igazgassa 180 millió ember életét. Nem igaz viszont az, hogy Romániában kommunista veszedelem állna fenn. Hitler megjegyezte a világot a kommunista veszedelem igéjével, hogy ezáltal fejleszthesse hadseregét. Nem igaz, hogy a nemzeti szocializmus nemzeti mozgalom. Idézi Göbbels beszédét, aki a demokrácia elleni rohammal a nemzeti szocializmus világ győzelmét akarja elérni. Ez tisztára nemzetközi ideológia, amit a hitlerizmus akar megteremteni. Nagy differencia van ezért a kommunizmus és a hitlerizmus között, a kommunizmus a világforradalmat akarja, ami utópia. Európa hitlerizálásához azonban elegendő, hogy Hitler hadserege áthaladjon a nagyobb államokon és az egész világ a porosz csizma alatt fekszik.

Goga másik ellentmondása, hogy a nemzeti sajátosságok csak a nemzeti szocializmus alatt fejlődhetnek ki. Igaz lehet-e ez? Fejlődhetik-e a román nép sokféle egyéni sajátossága a német Hitler, vagy az olasz Mussolini imperiálista elnyomása alatt? Legyünk előbb német gyarmat és azután fejlesszük nemzetiségünket?

Az új kormány

Ezután a kormányalakításról beszélt és a hallgatóság lelkes ünneplése mellett néhány meleg szóval emlékezett meg Titulescuról. Kijelentette, hogy a nemzeti parasztpártnak nincsen bizalma az átszervezett Tatarescu-kormányban sem, amely személyi változásokat egyáltalában nem hozott. Tatarescu nem változhatik át márról holnapra a közélet bujtogatójából a közélet órévé. A sziáiai fenyegetésről is beszélt Madgearu és az utána következők táviratváltásáról. Ez a táviratváltás politikai manőver volt, hiszen mindenki tudja, hogy a fenyegetők a predeali munkatábor tagjai voltak.

Végül kijelentette Madgearu, hogy a hibrid módon összeállított kormány ellen a nemzeti parasztpárt még nagyobb lendülettel fog harcolni, mint eddig.

Harmadik ötéves tervgazdaságba kezd Szovjetország

A szovjet új kereskedelempolitikája

Moszkva, szeptember 1. Az orosz külkereskedelem jelentős részét teszi a világ kereskedelmi forgalmának. Így az egész világot érdekli a kérdés, milyen utakat fog követni Oroszország a következő évek külkereskedelmi politikájában.

Erről a kérdéstről nyilatkozott most az orosz külkereskedelmi hivatal kormánybiztosa, aki valóságos programot adott a legközelebb kezdődő új ötéves terv külkereskedelméről. A kormánybiztos szerint tavaly arra törekedtek, hogy az áruforgalomban keletkezett külföldi adósságokat csökkentsék és aktívá tegyék a külkereskedelmi mérleget. Az adósságok a múlt év végéig 115, majd az év júliusáig 75 millió dollárra csökkentek, a külkereskedelmi mérleg pedig a legutóbbi hároméves időszakban 400 millió dollárral volt aktív.

Bejelentette a kormánybiztos, hogy a szovjet a gabonán kívül olyan termékeket is exportálni kíván, amelyekből eddig behozatalra volt szorulva. Ezekhez tartoznak bizonyos vegyületek is. Valószínű, hogy ez az állapot túltermelés, az újonnan felállított üzemek túltermelése következtében állt elő.

Ennél is érdekesebb a külkereskedelmi kormánybiztosnak az a bejelentése, hogy a harmadik ötéves terv külkereskedelmi rezsümje, ha lehet, még keyésbé lesz liberális az előbbi kettőnél. A lehetőség szerint impört nélkül akarja megüzni a szovjet ezt az ötéves periódust, ami azonban elvben nem zárja ki, hogy utat nyissanak bizonyos külföldi technikai újításoknak, amelyekre esetleg be akar

rendezkedni a szovjet. Azonban ragaszkodni fognak ahhoz az elvhez, hogy az eddiginél többet csak olyan országokban rendelnek, amelyek hosszulejratu, olcsó hitelt hajlandók nyújtani. Hitelmegállapodást azonban csak olyan országokkal hajlandók kötni, amelyeknek ipartechnikai színvonala magasabb az oroszországinál. De felesleges dolgokat ezektől az országokból sem hajlandó vásárolni a szovjet. A külkereskedelmi kormánybiztos ez alkalommal meg is adta a szovjet hitelfeltételeit, eszerint a külföldi hitelnek 6 százalékkal olcsóbbnak kell lennie, lejáratára pedig legalább hat év kell hogy legyen, mert ennél rövidebb időtartamra Oroszország nem ves igénybe hitelt.

Magas vérnyomásnál és vérkeringési zavaroknál reggel éhgyomorra egy kis pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz nagyon jót tesz, mert a beleket minden megerőltetés nélkül csakhamar kiüríti, az anyagcserét biztosan felfrissíti és igen kellemes közérzetet teremt. Az orvosok ajánlják.

Férfi fehérnemű

jót olcsón, méret után csak a készítőnél vehet. Hozott anyagból is vállal.

„WOJA” Cluj, Reg. Ferd. 65.

Az angol kormány nem határozott még a palesztinai bevándorlás felfüggesztése ügyében

Ellentétes verziók a jeruzsálemi politikai tárgyalásokról. Újabb terrorcselekmények, súlyos arab veszteségekkel. Lezajlott a politikai vita az A. C. zürichi ülészakán

Weizmann Chaim Londonba utazott

Jeruzsálem, szeptember 1. A palesztinai arab sztrájk és zavargások likvidálásáról szóló híradások koraiaknak bizonyultak. A londoni távirati irodák és lapok jelentései a jeruzsálemi politikai tárgyalások eredményéről elébe vágtak olyan eseményeknek, amelyek még nem következtek be. A legfőbb palesztinai arab bizottság ugyanis még mindig nem hozott végleges döntést és Nuri Pasha iraki hadügyminiszter közvetítése sem vezetett még olyan eredményekhez, amelyek a palesztinai helyzet tisztázását jelentenék. A helyzet meglehetősen zavaros. Az arab vezetők körében éles ellentétek dőlnek s míg Nashashibi volt jeruzsálemi polgármester nemzetvédelmi pártja a zavargások azonnali likvidálása mellett van, addig a főmufti csoportja az iraki külügyminiszter javaslatai és a szélsőséges arab elemek nyomása között ingadozik és a tárgyalások halogatózását részesíti előnyben a sztrájk és a terror megszüntetésével szemben. Ez elsősorban arra az ellenállásra vezethető vissza, amelyet az arab terroristák és szélsőségesek fejtenek ki a likvidációs törekvésekkel szemben. De lényegesen hozzájárul ehhez az a tény is, hogy

a kormány nem nyújtott olyan biztosítékokat az arab igényekre nézve, mint ahogy azt egyes távirati irodák és lapok tudni vélték. Így a zsidó bevándorlás betiltása sem nevezhető még befejezett ténynek, bár ennek végső védelme ténylegesen fennforog.

A jelek szerint a palesztinai főkormányzó kilátásba helyezte az araboknak a bevándorlás felfüggesztését arra az esetre, ha megszűnik a sztrájk és a terror, de a londoni kormány nem határozott még ebben a kérdésben. Erre mutat az a zürichi jelentés is, mely szerint dr. Weizmann Chaim, a Cionista Világszervezet elnöke Londonba utazott Zürichből, hogy elejét vegye azoknak a határozatoknak, amelyek a londoni kormány részéről várhatók.

Az utóbbi napok eseményeiről alábbi tudósításunk számol be:

Az iraki külügyminiszter tárgyalásai

Jeruzsálem, szeptember 1. Nuri Said iraki külügyminiszter pénteken visszatért Jeruzsálembe és nyomban megkezdte tanácskozásait a sztrájk és a terror megszüntetése ügyében. Előbb a főkormányzó vendége volt az iraki külügyminiszter, majd Auni Bey Abdul Hadi, az Istaklal-párt vezérének és az arab sztrájk-bizottság titkárnak (aki csütörtökön szabaddult ki a sarafindi fogolytáborból) lakásán találkozott Hai Emin El Husszeini jeruzsálemi főmuftival Ragheb Bei Nashashibivel, az arab védelmi párt vezérével és Achmed Hilmi pasával, a jeruzsálemi arab bank igazgatójával. A tárgyalások során az iraki külügyminiszter közölte az arab vezetőkkel a főkormányzó utolsó és végső ajánlatait. Eszerint tízennégy nappal a zsidó bevándorlás befejezése előtt meg kell szűnie a sztrájknak és a terrornak. A főkormányzó egyéni amnesztialkat is kilátásba helyezte a fogolytáborokba internált arab politikusokra vonatkozólag.

Ezzel szemben az arab vezetők általános amnesztialkat és írásbeli garanciát követelnek arra nézve, hogy az arab uralkodóknak tett ígéretük értelmében a kormány leállítja a zsidó bevándorlást. Illetékes helyen hangsúlyozzák, hogy

a főkormányzó nem nyújtott határozott biztosítékokat az arab vezetőknek követeléseire nézve és az iraki külügyminiszter nem tett egyebet, mint hogy értesítést adta az arab vezetőknek, hogy mihelyst helyreáll a teljes rend és nyugalom az országban, a kormány jóindulatu mérlegelés tárgyává fogja tenni az arab követeléseket, beleértve a zsidó bevándorlás felfüggesztését is.

A Times tudósítója hosszabb távirati jelentést közöl a palesztinai helyzetről. A legfőbb arab bizottsághoz közel álló köröktől szerzett információi szerint Nuri Pasha azt az aján-

latot tette a palesztinai araboknak, hogy adják fel a sztrájkot és a terrort, mert ebben az esetben Irak, esetleg más arab királyságok támogatásával, intervenciálni fog Londonban a zsidó bevándorlás leállításáért és később, amikor a királyi vizsgálóbizottság elkészíti jelentését, londoni és genfi diplomáciai akcióval oda fog hatni, hogy a vizsgálat eredményeiből fakadó konzekvenciákat gyakorlatilag alkalmazza a palesztinai kormány. Londonból Jeruzsálembe visszatért arab delegáció tagjainak jelentése csökkentette az iraki külügyminiszter javaslatainak sánszait az arab vezető körökben. Mégis az az általános vélemény, hogy oly nagy a jelentősége a pánarab együttműködésnek ebben az ügyben, hogy azt nem rombolhatja le a legfőbb arab bizottság. Mindenesetre a palesztinai arab vezetők számára fennáll annak lehetősége, hogy a sztrájk befejezéséért Nuri Pashára hárítsák a felelősséget. A hangulat általában kedvező, jellehet két napi nyugalom után ismét kiújultak a terrorcselekmények — írja a Times tudósítója.

Újabb terrorcselekmények

Tibériás mellett több száz fát téptek ki az arabok, míg Kfar Chaszidim kolónia mellett megsebesítettek egy zsidó őrt és egy arab pástort. Kirjat Anavim kolóniát újból megtámadták az arab terroristák. Három zsidó ór megsebesült. A telavivi mintavásár terét fegyvertűz alá vették az arabok, mire a zsidó rendőrség ugyancsak fegyvertűzzel válaszolt és elűzte a támadókat. Reggel egy arab halottat találtak a helyszínen.

Az arabok megtámadták Bajit Vegan Jaffa melletti zsidó kolóniát is. A harc során két arab meghalt, tíz súlyosan megsebesült. A petach-tikvai uton is két arab holttestet találtak. Hivatalos jelentés szerint Nabusz és Jenin mellett a rendőrség 12 arab támadót lőtt le a harcok során.

A tel-avivi állomás közelében két arabot súlyosan megsebesített egy fegyveres zsidó. A rendőrség vizsgálatot indított ez ügyben. Jaffában két arabot lőttek le a katonák.

Hivatalos jelentés szerint Jaffában bombagyártó műhelyt találtak a hatóságok és ezzel kapcsolatosan 35 arabot vettek őrizetbe.

Az ako-szateh uton is lövöldözések voltak. Az arabok megtámadták két teherautót. A támadók közül egy elesett.

Weizmann Londonban

Zürich, szeptember 1. Dr. Weizmann Chaim, a Cionista Világszervezet elnöke, váratlanul Zürichből Londonba utazott, ahol hír szerint a cionista helyzet teljesen tisztázatlan még.

A Zürichben üléselő Cionista Actions Comité körében nem tartják valószínűnek, hogy a londoni kormány határozott volna már a zsidó bevándorlás kérdésében és remélik, hogy Weizmannnak sikerülni fog kedvezően befolyásolni az erre vonatkozó tárgyalásokat.

Az A. C. tanácskozásairól egyébként alábbi tudósításunk számol be:

Az általános vita során az A. C. tagjai behatóan foglalkoztak Weizmann Chaim és az exekutív többi tagjainak beszámolóival. A vita során többek között dr. A. Katzenelson, Rav Meir Berlin, S. Zuchovitzki, dr. I. Schwartzbart, Meir Grossmann, Berl Locker, H. Farbstein, Kurt Blumenfeld, J. Neiditsch, dr. A. Barth, dr. Schmorak, A. Harzfild, rev. Goldbloom, dr. F. Bernstein, Robert Stricker és Meir Jaari szóltak fel. Az összes szónokok egyöntetűen hangsúlyozták, hogy a zsidó bevándorlásnak akár időleges felfüggesztése is a mandátum nyílt megszegését és a zsidó nép érdekeinek súlyos megsértését jelentené. Követelték továbbá a zsidó tömegek mozgósítását a cionizmus politikai harcának szolgálatában. Hosszas vita után az A. C. többsége arra az álláspontra helyezkedett, hogy a cionista mozgalom és a zsidóság képviselői nem tagadhatják meg az együttműködést az angol királyi vizsgálóbizottsággal, de ezt bizonyos feltételekhez kötik. A khalcionisták egy része kitart amellett, hogy a zsidó bevándorlás fel-

függesztése esetén nem lehet szó a királyi bizottsággal való együttműködésről.

Az általános vita befejezéseket David Ben Gurion, a palesztinai exekutív elnöke tartott két óras beszédet, amelyben válaszolt az összes csoportok szónokainak és behatóan ismertette az angol imperialista politika módszereit és az arab-zsidó kérdés bonyolult vonatkozásait.

Végül Ussiskin, az A. C. elnöke bejelentette hogy 18 tagu politikai bizottság alakul az A. C. keretében, amely az általános vita során felvetett kérdéseket külön-külön fogja tárgyalás alá venni. A legfontosabb politikai kérdésekben a bizottság fog elsőfokon dönteni.

Az A. C. következő ülésén Elieser Kaplán, a palesztinai exekutív kincstárnoka tartott referátumot a palesztinai gazdasági és pénzügyi helyzetről, valamint a Jewish Agency pénzügyeiről. Többek között hangsúlyozta, hogy

a jisiv gazdasága a zavargások ellenére is töretlen maradt és a palesztinai zsidóság ffnyesen állta ki az a súlyos próbát, amely elé az események állították. Ezzel szemben a diaszpóra zsidósága nem teljesítette még kötelességét. Minden zsidónak tanuságot kell tennie a jisivval való szolidaritásáról.

A Zsidó Nemzeti Alap munkájáról Ussiskin referált, majd Weizmann szöleit fel ismét és kijelentette, hogy az exekutív minden ren-

A technika csodája! A technika csodája!

Kérje mindenütt az utolsó slágert

ENERGIE

A pengén a piros szalaggal. Belső boríték aranyban, „Energie” óegyomattal. A külső boríték illusztrált.

delkezésére álló eszközzel harcolni fog a zsidó bevándorlás felfüggesztése ellen.

Az A. C. 18-as politikai bizottsága Berl Locker elnökletével kezdte meg tanácskozásait. A rendkívül fontos tárgyalásokon Weizmann, Ben Gurion, Brodetsky professzor és az exekutív többi tagjai is intenzíven részt vettek. A bizottság hozzálatott határozati javaslatainak megszövegezéséhez. Az A. C. gazdasági és költségvetési bizottsága Rufeisen elnöklete alatt ülészik, míg a szervezeti bizottság M. Neustadt elnökletével.

A lengyelországi zsidóság megmozdulása

Varsó, szeptember 1. A varsói zsidó hitközség nagy udvarán óriási méretű népgyűlést rendeztek a lengyelországi zsidó szervezetek tiltakozásul a palesztinai zsidó bevándorlás felfüggesztésének veszedelme és az arab terror ellen. Ugyanekkor a varsói zsidó hitközség képviselőtestülete is tiltakozó gyűlést tartott, melynek határozatait közölték a varsói angol követtel. Lengyelország összes zsidó lakta városaiban népgyűlések voltak csütörtökön, amelyen a zsidó tömegek imponáns módon fejezték ki tiltakozásukat a palesztinai arab terror és a kormány politikája ellen.

SELECT NO. 60 CSÜTÖRTÖKI KEZDETT

ELISA LANDI
kiváló művésznő legújabb filmje:

VÉGRE EGY URIASSZONY
S EGFRIED GEYER vigiátéka.

MA UTOLJÁRA: **Bortány az Operában**
fő szerepekben **Gaucse - Csiko - Harpo**

Felfüggesztették Molotovot, a népbiztosok tanácsának elnökét?

PÁRIZS, szeptember 1. (Rador.) A Le Matin közvetett uton szerzett értesülése szerint Molotov, a népbiztosok tanácsának elnökét felfüggesztették állásából.

Molotov állásának megrendüléséről már napokkal ezelőtt jöttek hírek a világsajtóban. Allitól ó is bele van keverve abba a mozgálabba, mely a jelenlegi szatunista rezsimet trozkista irányba akarja eltolni. Molotov állásának megrendülésével egyidejűleg az a verzió is felmerült, hogy Litvinov és Radek is a kegyvesztettek közé került és hogy Blücher tábornok katonai diktatura kikiáltására készül.

LONDON, szeptember 1. (Rador.) A Reuter moszkvai tudósítója szerint hivatalos helyen megcáfolják, hogy Molotovot, a népbiztosok tanácsának elnökét felfüggesztették volna.

Keresztény mozgalom indult Lengyelországban az antiszemitizmus ellen

„A szabad ember” bátr állásfoglalása

Varsó, szeptember 1. Lodzban, mely egyik legjelentősebb centruma a lengyelországi antiszemita áramlatoknak, az ausztriai Harand-mozgalom mintájára keresztény mozgalom indult meg az antiszemitizmus ellen. A mozgalom megindító és hordozói főleg diákok, munkások és lelkesek. Önkéntesek szolgálatában hitelapöt jelentetnek meg „A szabad ember” címmel. A lap első számában Zadarecky professzor, a híres lembergi tudós, aki nagy tudományos művet írt a Talmudról

és abban súlyosan megbélyegezte az antiszemita talmud-szakértők tudatlanságát, rendkívül érdekes cikket közöl az antiszemita tulajdonképpeni szándékairól. Az antiszemita nemzeti demokraták éles ellenagitációt fejtenek ki az új mozgalommal szemben és fenyegető levelekkel árasztják el annak vezetőit és „A szabad ember” kiadóit, de ennek ellenére egyre szélesebb körökben hódít teret az antiszemitizmus ellen küzdő áramlat.

Szerda este az Ujságíróklubban NAGY WIZO TOMBOLAEST

d. 65.

SPORT

Szeptember 11-13-án a Haggibbor rendez a romániai zsidó sportegyesületek klubközi országos teniszversenyét

Az országos versennyel egyidejűleg konferenciára ülnek össze Clujon a zsidó sportegyesületek teniszszakosztályainak képviselői

Cluj, szeptember 1. (Az Uj Kelet tud.) A Romániai Makkabi Szövetségbe tömörült zsidó sportegyesületek teniszszakosztályai ez év elején Sigheten tanácskozással ülték össze, amelyen elhatározták, hogy eltekintve az eddigi országos bajnoki versenyektől, amelyek kizárólag egyéni küzdelmek voltak, ezévi kezdettel csapatbajnoki versenyt is rendeznek. A határozatot a Romániai Makkabi Szövetség sporttechnikai bizottsága jóváhagyta, ennek alapján az egyéni bajnoki versenyek Sigheten lebonyolítását nyernek, míg a csapatbajnoki verseny kiírására most került sor. A versenyt a teniszszakosztályok megalakított tanácsa szeptember 11, 12 és 13-ra Clujra tűzte ki és annak megrendezésével a Haggibbor bízta meg.

A versenyre nevezni legkésőbb szeptember 5-ig Schwartz Miksa Cluj, Str. Paris 36, vagy Leo Ghalsthal Cernauti, Str. Isacescul lehet. A versenyzők díjtalanul teljes ellátást kapnak.

A versenyen, az érvényben levő határozatok értelmében, az összes romániai zsidó sportegyesületek részvétele kötelező. Egyesületenként legalább négy férfi és két hölgy-játékosnak kell résztvennie.

Az összes mérkőzéseket három szettere játsszák. Lebonyolításra kerülnek: négy férfi-egyes, két női egyes, két férfpáros, két női páros és egy vegyes páros. A mérkőzéseket kiesési rendszer alapján játsszák. A győztes egyesület az országos bajnoki címet nyeri és védő az ezen célra alapított Makkabi Vándorkupát.

Az országos versennyel egyidejűleg, szeptember 12-én, szombaton este 8 órakor a teniszszakosztályok delegátusai értekezletre ülnek össze, amelynek napirendjén a többiek között beszámolók, az 1937 évi program, az 1936 évi ranglista és az új választások szerepelnek.

Három bajnokságot és tizennégy helyezési ért el a Hakoah Arad uszóbajnoksági versenyen

Arad, szeptember 1. (Az Uj Kelet tud.) Augusztus 29-én a Clubul Athletic Arad rendezte meg Arad város uszóbajnokságát, amelyen négy egyesület: a rendező CAA, a Hakoah, Astra és Titanus vettek részt. A verseny a Hakoah fiatal uszós szakosztályának nagy sikert eredményezett, amennyiben azon az aradi zsidó uszók három bajnokságot és tizennégy helyezést hódítottak el. A verseny részletes eredményei a következők:

100 méteres fiú gyorsúszás: 1. Földes CCA, 2. Hozdovits CCA, 3. Szauer CCA.

100 méteres leány mellúszás: 1. Zsigmond Márta CCA, 2. Szegő Éva Hakoah, 3. Messer Klári Hakoah.

100 m junior hátúszás: 1. Kő CAA, 2. Lakatos Hakoah, 3. Izsák CAA.

100 m fiú mellúszás: 1. Markovits Miklós Hakoah, 2. Toma II CAA, 3. Perács CAA.

100 m női mellúszás: 1. Rafael Éva CAA, 2. Zsigmond Márta CAA, 3. Szegő Éva Hakoah.

100 m junior gyorsúszás Arad bajnokságáért: 1. Jávor Béla Hakoah, 2. Oravetz AAC, 3. Rác János Hakoah.

100 m hátúszás szeniorok részére Arad bajnokságáért: 1. Grünwald Hakoah, 2. Angele AAC, 3. Lakatos Hakoah.

**VIGYÁZZON,
NE TÉVEDJEN!!**

Bizalommal csak a régi, jóhíru
Weisz Ernő
szőrmeszalomban (Gólya-palota)
szerezheti be szőrmeszükségletét
legelőnyösebben.

100 m leány gyorsúszás: 1. Sztany CCA, 2. Schön Ida Hakoah, 3. Künster Lili Hakoah.

100 m mellúszás juniorok részére Arad bajnokságáért: 1. Lelpniker II Hakoah, 2. Sebestyén Hakoah, 3. Mannheim Hakoah.

100 m mellúszás szeniorok részére Arad bajnokságáért: 1. Hanecker Astra, 2. Lelpniker I Hakoah, 3. Fuchs Hakoah.

100 m mellúszás hölgyek részére Arad bajnokságáért: 1. Rafael Éva CCA, 2. Schön Hakoah, 3. Künster Hakoah. Nyolc induló, hárman első holtversenyben lettek helyezve.

500 m gyorsúszás juniorok részére Arad bajnokságáért: 1. Bergesz II CCA, 2. Nemes CCA, 3. Pákozdi CCA.

500 m gyorsúszás szeniorok részére Arad bajnokságáért: 1. Paulos Astra, 2. Schaberger CCA, 3. Katona Astra.

Uj zsidó sportegyesületek Ardealban. A deji Makkabi megalakulása után a Makkabi tartományi elnöksége tovább folytatja szervezési akcióját. Újabbban Sibüban folynak zsidó sportegyesület megalakítása iránt előkészítő munkálatok, amelyek befejezés előtt állanak. Rövidesen Gheorgheniben is megalakul a Makkabi. A szervezési munkálatokat az ottani cionista élet egyik vezető egyénisége végzi. A továbbiak során a Makkabi elnöksége Alba-Iulian szándékszik zsidó sportegyesületet életre hívni.

KÖZGAZDASÁG

A felállítandó központi hitelintézet irányítása és felügyelete alá kerülnek az összes magánbankok

Megvalósítják a kihelyezések preventív ellenőrzését. Közös hitelinformációs irodát állítanak fel a bankok számára. Egyeséges szabályzat a bankműveletek lebonyolításánál. Az adósok kategóriája szerint osztályozzák a pénzüzeteket

Tegnap lapozásunkban röviden jeleztük a Banca Nationala kormányzójának azt a tervét, hogy a bankbetétek garantálását az érdekelt magánpénzüzetek, az állam és a jegybank tevékeny közreműködése révén intézményesen akarja megvalósítani. Megírjuk azt is, hogy ezzel a nagyszabású tervvel a bankkegyesület (Bancile Unite din Romania) szombaton tartott értekezlete részletesen foglalkozott. Ennek a gyűlésnek az eredményeiről most kaptunk részletesebb értesítést és szükségének tartjuk imertetni azt a felfogást, ami a jegybank kormányzójának tervével kapcsolatban a vezető román pénzüzetek körében kialakult.

A bankkegyesület értekezletének elnöke, Al. Savulescu vezérigazgató azt a kijelentést tette a gyűlés után, hogy:

a hitelélet helyreállítása a bankbetétek megfelelő szavatolása nélkül el nem képzelhető,

viszont ezt a garanciát csak egy federációs bankközpont felállítása révén lehet megadni.

Ez a bankközpont, vagy központi hitelintézet a tagvállalatok részben fix, részben proporcionális hozzájárulására fog támaszkodni. Feladata lesz garantálni és szükséges esetben fedezni a tagintézetek betétállományának kifizetését. Ezzel az intézménnyel nemcsak egy nagy nemzeti bankvállalatnak vetik meg az alapjait, hanem egyben helyreállítják az erősen megrendült hiteléletet is.

A továbbiakban kijelentette Savulescu vezérigazgató, hogy a bankok jövőbeni tevékenységét teljesen új alapokra fektetik. Ennek a reorganizálásnak a vezető gondolatát és megoldásának módját

az intervencionizmus szigorú bevezetése és meghonosítása képezi.

A reform megvalósítása után egyetlen pénzüzetet sem lesz abban a helyzetben, hogy független üzleti tevékenységet fejtsen ki, hanem úgy ellenőrzési, mint irányítási tekintetben a felállítandó központi intézmény és rajta keresztül természetesen a pénzügyi kormány és a jegybank szigorú felügyelete és befolyása alatt fog állani.

Savulescu vezérigazgató többek között feltétlenül szükségesnek tartja a bankműveletek előzetes, preventív ellenőrzésének keresztülvételét, amit a kihelyezésre kerülő idegen tőkék jobb és eredményesebb ellenőrzésével magyaráz. Ennek a célnak a szolgáltatásban a bankok számára közös hitelinformációs irodát állítanak fel, amely a rossz kihelyezések veszélyét akarja a minimumra csökkenteni. Hasonlóképpen egyes bankműveletek számára közös feltételeket és szabályzatot dolgoznak ki, vagyis ezeknek

a bankműveleteknek a keresztülvételét uniformizálják.

A terv azonban még ezzel sem elégszék meg, hanem arra törekszik, hanem az egyes pénzüzeteket külön csoportokba, kategó-

riákba osszák be aszerint, hogy főleg és elsősorban milyen jellegű kihelyezésekkel foglalkoznak, illetve melyik gazdasági réteghez tartozik az illető bank adósaik többsége. Ennek a kritériumnak az alapján a pénzüzetek valóságos klasszifikálását, osztályozását hajtják majd végre.

Virgil Petrescu, a bankszövetség alelnöke szintén nyilatkozatot tett. Ebben ő is hangsúlyozza a hitelélet felfutásának szükségességét s egyben a megvalósítandó reformok keresztülvételét a banktörvény megfelelő módosítása révén tartja kivethetőnek. A továbbiakban egy

általános bankkongresszus összehívását sürgeti,

amely ezekkel az életbevágó feladatokkal foglalkozzon és amelyen egy a kis- és nagy-bankok érdekei és felfogása kifejezést nyerjenek.

A fenti nyilatkozatok nem hagynak kétséget maguk után abban a vonatkozásban, hogy a B. U. R., tehát a régi nagybankok legtekintélyesebb szakmai egyesülete nemcsak magáévá tette a jegybank kormányzójának reformterveit, hanem teljes erejéből iparkodik azt elő is segíteni. Minthogy a Banca Nationala akcióját nem tudjuk a pénzügyi kormány előzetes jóváhagyásának megadása nélkül elképzelni, nyilvánvaló, hogy

a terv hivatalos színezetet kapott és azt a román nagybankok többsége is támogatja.

Nem tudjuk még, hogy országrészünk kisebbségi pénzüzetét milyen magatartást fognak tanúsítani a tervezettel szemben, amely erősen centralizált, mondhatni diktatórikus jellegű, amely illetékes helyről elhangzott nyilatkozatok szerint

a magánbankok független üzleti tevékenységének és irányzatának feladását követeli,

amely sablonokhoz köti a bankműveletek fontosabb ágazatait s amely még azt is megszabni iparkodik, hogy melyik üzletfelet tartson hitelképesnek egy bank, vagy melyiktől tagadja meg a hitel folyósítását. Azzal, hogy a felállítandó központi hitelintézet szolidaris garanciát nyújt a bankbetétek visszafizetéséért, határozottan kedvezően befolyásolná a latens tőkék előkerülését. Ennek a célnak az érdekében azonban nem volna szabad feláldozni az ország egész banküzletének viszonylagos függetlenségét és szabadságát és ezt a rendkívül szenzibilis banktőkét oly szigorú megszorítások és bürokratikus beavatkozások fűllasztó keretei közé szorítani, amire esetleg igen kellemetlen eredményekkel járó reakció lehet a válasz. Az irányított gazdasággal politikának és a teljes függőségnek a bankélet terén való meghonosítása könnyen az az orvosság lehet, amely megüli a beteget.

Nem beszélünk most arról, hogy a reformtervezet milyen speciális kihatással fog járni a kisebbségi jellegű pénzüzetekre nézve. Mert nem szabad szem elől tévesztetnünk, hogy a kisebbségi bankokat a ridegen üzleti kötelekeken kívül egyéb, részben hagyományos, részben személyi, részben pedig érdekeltségi kapcsolatok is fűzik üzletkörükhöz. Nem a borulátás, hanem csak a tapasztalat sugallja azt az aggodalmunkat, hogy ezeknek a különleges édekeknek és kapcsolatoknak az istápolását, vagy legalább is érintetlenül való meghagyását nem igen kívánhatjuk azoktól a fölöttes és centrális szervektől, amelyeket a tervezet végrehajtása során a pénzüzetek fölé beállítanak.

A közeljövő fogja megmutatni, hogy aggodalmunk mennyiben voltak indokoltak, vagy alaptalanok. Mindenesetre a kisebbségi pénzüzetek eminens feladatát képezi, hogy ki-sérjék figyelemmel a terv kibontakozását és tegyenek meg mindent, ami édekeik védelmében és a rendelkezésükre álló eszközökhöz mértén megethető.

Basarabiai héber író ardeali tanulmányuton

L. Kuperstein, író és tanár, a „Surot” szerkesztője Clujra érkezett

Cluj, szeptember 1. Érdekes vendége van az ardeali héber mozgalmaknak. Clujra érkezett L. Kuperstein, a fiatal héber-literatúra generáció egyik izmos tagja, aki az északbesarabiai Baltiban „Surot” (Surok) címen egy év óta eleven hangú, tetszetős és izléses kiállítású folyóiratot ad ki, amelyben a zsidó problémákat vitatják meg Románia és Palesztina leghozzáértőbb zsidó egyéniségei. Szinte bámulatos, hogy Besarabianak ebben a városban mekkora grafikai tökéletességgel tudnak héber lapot előállítani. A havi folyóirat 32-64 oldalon taglalja a zsidó nevelés, a zsidó munka, a kultúra és a szervezkedés ügyeit. Ezenfelül költeményeket, essaykat magas nivóju novellákat közöl. Érdekességét emeli a számos szép illusztráció. A lap első számába dr. Niemerover országos fő-rabbi irt lelkesítő cikket, Mordechaj Goldenberg, a neves poéta, Elijáhu Metus, a Basarabiából Palesztinába költözött költő verseket, dr. M. Helfmann a Keren Hajjesszód regáti igazgatója, Jakob Kutscher, Dániel Perški, az amerikai „Doar” egyik szerkesztője pedig közérdeklő cikkeket irt.

A bucuressi B. I. Duchovai, a fiatal talentumos publicista érdekes hozzászólásokkal és cikkekkal bővítette a „Surot” gazdag tartalmát. A palesztinai írók közül szerepelnek: Rav. Fischmann, Joszer Lichtenbaum és Nathan Grünblatt. Magvas, szép költeményekkel reprezentálja az új héber költészetet K. Bertini.

A folyóiratot nemcsak Romániában, hanem a külföldön is, főleg Palesztinában fogadták nagyon szívesen. A kritika a zsidó élet új megnyilatkozását látja a folyóiratban, amelyről a „Haolam” hosszabb értekezést közöl.

Kuperstein, a szerkesztő maga is, a fiatal generációhoz tartozik, aki mint héber és jiddis író tűnt fel. Kuperstein a Balti héber gimnázium tanára és az iskolai vakációt arra használja, hogy a folyóirat számára előfizetőket gyűjtsön és egyúttal tanulmányozza az ardeali zsidóság kulturális helyzetét. Eddig Sighet, Oradeát és Sarmart látogatta meg. A „Surot” bekapcsolja működésébe az ezen a területen élő héber literatúrokat is.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Sch. S., Sighet. Nem látszik valószínűnek, hogy a vonatkozó akció megrendezék. A tavaly sem volt. Mindenesetre, ha sor kerül erre, mindent elkövetünk a siker érdekében. W. J., Tasnad. Levélben már választottunk.

Sulyos autókatasztrófa Németországban. Münchenből jelentik: Egy autó, amelyben 5 személy ült, nekirohant egy hidnak Bad Aibling mellett. A gép kigyulladt, egy asszony és egy gyermek szennébe égett, a másik három utas sulyos égési sebeket szenvedett.

Korai hírek terjedtek el Gömbös magyar miniszterelnök lemondásáról

Horthy kormányzó hosszabb betegszabadságot adott Gömbösnek, aki egy müncheni szanatóriumba vonul

Budapest, szeptember 1. (Rador.) Politikai körökben ma reggel az a hír terjedt el, hogy a kormány lemondott. Annyi bizonyos, hogy váratlanul minisztertanácsot hívtak össze, amely fontos határozatokat hozott. A minisztertanács összehívására, Gömbösnek Horthynál való kihallgatása után került sor a kormányzó gödöllői birtokán. A kormányelnök azonban nem volt hajlandó kihallgatásáról nyilatkozni. A minisztertanács után Gömbös a parlament elnökével tárgyalt.

Ujabb budapesti híradás szerint a minisztertanács után nyilvánosságra hozták, hogy Gömbös miniszterelnök Horthy kormányzónál tett kihallgatásán újabb betegszabadságot kért. Gömbös állapota komoly pihenést tesz szükségesé. A magyar miniszterelnök csütörtökön vagy pénteken egy München melletti szanatóriumba utazik. Mivel a szabadságot az államfő megadta, a kormányválság egyelőre elhárult. Darányi földművelésügyi miniszter fogja ellátni a miniszterelnökség ügyeit.

10,000 adóhátralékost 25 végrehajtó hajszol Clujon

Naponta másfél millió lejt fizet be adóban Clujmegye

Cluj, szeptember 1. Főuri eleganciával berendezett teremnek is beillő dolgozószoba, finomvonalú antik butorokkal és tompaszínű perzsaszőnyegekkel olyan, mint egy gazda, izléses magánlakás. De ez a szoba nem a polgári kényelmet szolgálja. Ellenkezőleg. Innen indulnak ki naponta a szigorú adóbehajtási utasítások és ide gyűl össze a szigorú gyümölcse: az adó.

A hatalmas barna íróasztal előtt ülünk, szemben dr. Comănescu helyettes igazgatóval és afelől érdeklődünk, hogy mi a magyarázata a már hónapok óta különös ki-méletlenséggel dühöngő adóoffenzívának, amely sok esetben még a párnát, vagy az utolsó székét sem tartja tiszteltben.

— Nem mi vagyunk a könyörtelen adóbehajtás kezdeményezői — mondja dr. Comănescu a szabadságon lévő Tăranu pénzügyi vezérfelügyelő helyettese. A pénzügyminisztérium utasítása szerint kell eljárunk. Ha nem folyik be az adó, nekünk gyűlik meg a bajunk.

— 1935-ben érkezett meg a rendelet, a hátralékos és a folyó adók minél szigorúbb behajtására. Junius 1-e óta pedig a vezérfelügyelő áll az ország adóbehajtásának élén. Tăranu vezérfelügyelő clujai központtal kilenc megyében ellenőrzi az adóbehajtást. A három clujai adóhivatalnál összesen 25 adóvégrehajtó csak azon dolgozik, hogy a hátralékos adót beszedjék. Sőt még az ellenőrök is erre a munkára vannak beszoztva.

300 millió lej hátralék

Az asztalon nyitott sürgöny hever. Egy bucuresti fővezérfelügyelő küldte. Elégedetlen az adópréssel.

„Ha nem fognak nagyobb eréllyel működni az adóvégrehajtó közegek, jelentést teszek a pénzügyminiszternek.”

A nyári hónapokban valóban gyengébben ment az adószedés. De most már remélik, hogy „felvirrad” végre az adóhivataloknak is. Ősszel megindul a munka, több pénz jut adóra.

— Pedig az állam mindent „elkötvet”, hogy megkönnyítse az adófizetést — így mondja Comănescu dr. Gyorsan hozzátéveszi, hogy az adóhátralékokról van szó. A clujai központhoz tartozó megyékben 300 millió lej adóhátralék gyűlt fel az évek során. Van olyan, akinek 10, sőt 12 éves adóhátralékért akarják elvinni az utolsó párnáját. A nagyobb adóhátralékosoknak még körlevelet is küld szét a pénzügyigazgatóság, amelyben világosan meg van írva, hogy milyen nagy „kedvezményeket” ad az állam a hátralékban levő adófizetőknek.

— A pénzügyigazgatóságnak 1937 március 1-ig be kell hajtania az összes adóhátralékokat, vagyis a mi központunkban 300 millió lej. Az állam különböző könnyítésekkel

igyekezik ezt előmozdítani. Például az 1931-ig bezárólagos adóhátralékokat 20 százalékos készpénzzel és 30 százalékos adóbonban vagy belső kölcsönkötvénnyel lehet fizetni. A másik 50 százalékos elengedik. Az 1932—33 és 1933—34-es adóhátralék 20 százalékos készpénzben, 80 százalékos pedig adóbonban vagy belső kölcsönkötvényben is elfogadják az állam.

— Az 1931-ig bezárólagos büntetéseknek négy százalékos készpénzzel vagy pedig 10 százalékos adóbonban, esetleg belső kölcsönkötvényben fizethetik. Már az 1932-i büntetésből 8 százalékos kell kiegyenlíteni készpénzzel vagy 20 százalékos adóbonnal, esetleg belső kölcsönkötvénnyel. A kisparosok adóhátralékuknak 25 százalékos kell megfizetniük készpénzben.

Másfélmillió inkasszó

Comănescu dr. szavaiból kiderül, hogy még a dekonjunkturás nyári hónapokban is tírhetően működött a prés. Volt olyan nap, amikor 150—250 ezer lejt vettek be adóhátralékból és 250—350 ezer lejt ezévi adó fejében. Ha ehhez hozzászámítjuk azokat az adókat, amelyek közvetlenül, szóval minden erőszakkal, akkor naponta egymillió 500 ezer lej adóbevétele lehet számítani csak Clujon.

Nem rossz eredmény.

A pénzügyminisztérium még ezzel sincsen megelégedve.

A pénzügyigazgatók pedig reménykedve várják az őszt, minden fajta foglalkozás felfüggesztését, amikor még a mostaninál is nagyobb teljesítményre számítanak.

Egyedül csak Clujon 8—10 ezer adóhátralékos van és legalább 10 ezer olyan ember, aki az ezévi adóját nem fizette ki.

A másfélmillió lejt összesen 100 ezer adófizetőt vesz ki naponta. Ebből 30 ezer adófizető esik Clujra és 70 ezer a megyére. A pénzügyigazgatóság statisztikája azt mutatja, hogy a városban legtöbb a háztulajdonos adófizető, összesen 10 ezer, míg a vidéken az adófizetők nagyrésze földje után fizeti az adót. Összesen 65 ezren, a többiek pedig különböző foglalkozásuk.

Ez a százezer ember izzadja ki naponta a másfélmillió lejt, amivel nincsen megelégedve a pénzügyminisztérium. Mi lesz ősszel, ha nagyobb adóbehajtásra állítják be a végrehajtókat?

A pénzügyigazgatóság előtt kopott polgárok, reménytelen adóalanyok ácsorognak. Adóbonokra alkuszának, hogy a hátralékot kifizessék.

Tévednek. A pénztárnál előbb a hátralék készpénzrészét veszik be. Mert a „kedvezményel” nem szabad visszaélni.

— Még nincs hír a lengyelországi léggömbverseny résztvevőinek sorsáról. Varsóból jelentik: A Gordon-Bennet serlegért folyó léggömbverseny résztvevőinek sorsáról még semmit sem tudnak, ami azonban nem rossz jel. Valószínűleg az összes léggömbök még a levegőben vannak.

Szülők figyelmébe!!!

Intézeti és iskolai olcsó hetek Leány- és fiúgyerekek részére!

Intézeti zsebkendő	Lei 12	Intézeti sötétkék chevrote szövetek	Lei 78
Intézeti törülköző	„ 19	Intézeti fehérneművásznak	„ 35
Intézeti mosott vászon	„ 21	Intézeti cloth paplan	„ 450
Intézeti pepita	„ 26	Intézeti három részes matrac	„ 495
Intézeti sötétkék szövet 140 cm. sz.	„ 195	Kihaki fiú egyenruhaszövet 140 cm. széles	„ 195
Intézeti pokrócok	„ 198		

Szabó Jenő R. T. nagyáruházában
Cluj, Calea Regele Ferdinand No. 3.

Hadfelszerelési kölcsönről tárgyal Párizsban Rydz-Smigly lengyel vezérkari főnök

Az 1923-iki lengyel-francia szerződés megújításáról is tárgyalnak Párizsban

Párizs, szeptember 1. (Rador.) A francia lapok továbbra is hosszú cikkekben számolnak be Rydz Smigly tábornok tegnapi tárgyalásairól és méltatják a lengyel hadseregfelügyelő tárgyalásait, amelyek bizonyos eredményesek lesznek a két országra nézve.

A l'Oeuvre szerint a párizsi tárgyalások középpontjában olyan hitelek nyitása áll, amelyek lehetővé fogják tenni Lengyelországnak, hogy hadianyagot vásároljon Franciaországban és hogy Lengyelországban is hadiipart létesíthessenek. Lehetséges, hogy hozzájárul még e tárgyalásokhoz az 1923 évi francia-lengyel szerződés megújítása is. Egyesek biztosítékot szeretnének arra nézve, hogy e fegyvereket sohasem fogják valamelyik francia szövetség

ges ellen fordítani. Természetesen a legjobb biztosíték lenne Franciaország számára a Varsó és Prága közti viszony javulása.

Párizs, szeptember 1. (Rador.) Rydz Smigly tábornok tegnap felkereste Petain marsallt és Duparc tengerészeti minisztert majd délután Gamelin tábornok, francia vezérkari főnökkel együtt a reimsi légitámaszpontot tekintette meg, ahol fogadta a csapatok felvonulását. Este visszautazott Gamelinnel Párizsba.

Az Auberive temetőben, 15 kilométernyire Reimstől, ahol 6000 francia és 109 lengyel vadász fekszik, Pierre Cot, Rydz Smigly és Gamelin jelenlétében istentiszteletet tartottak.

Moszkvából erélyesen cáfolják a kelet-szibériai forradalomról elterjedt híreket

Moszkva, szeptember 1. (Rador.) Az Izvesztia megcáfolja azokat a berlini és varsói lapokban közölt híreket, amelyek szerint Kelet-Szibériában forradalom tört volna ki, hidakat robbantottak volna fel és

az egész Moszkva-Ural vonalon összeküvések sorozata kapott volna lábra. A lap szerint ezek a hírek rosszakaratúak és céljuk kedvező légkört teremteni Németország háborús szándékainak.

Három napon belül megjelenik a gárdákat feloszlató rendelet- törvény

Ma mégis esküt tesznek a paraszt-gárdák

(Elsődoldali cikkünk folytatása)

Bucuresti, szeptember 1. A mai minisztertanács befejezése után megbeszélés volt Tătarescu, Djuvara igazságügyminiszter és Benitoiu belügy miniszter között. Jól értesült körök szerint a megbeszélés célja az összes gárdák feloszlásáról szóló rendelet végleges megszövegezése volt. A rendelet törvény három napon belül megjelenik és szigorú intézkedéseket fog tartalmazni, amelyek minden törvényellenes cselekedetet lehetetlenné tesznek.

Iuca belügyminiszter csütörtök reggelre megbeszélésre hívta össze a megyei prefektusokat. Ezen a megbeszélésen fogják meg tárgyalni mindazokat az intézkedéseket, amelyeket a mai minisztertanács kívánt életbe léptetni.

Esoküt tesznek a parasztgárdák
Ghelveanu tegnap este Iasiba utazott,

hogy résztvegyen a moldovai pártszervezeti elnökök ülésén. Az értekezlet elnöke Costachescu lesz, akinek kezébe a parasztgárdák le fogják tenni az esküt. Szerdán lesz Clujon az ardeali parasztgárdák parancsnokainak ünnepélyes eskütétele.

Prágai lapvélemény

Prága, szeptember 1. (Rador.) Kapcsolatban a román kormányváltással, a Ceske Slovo kormányhivatalos ezeket írja: Ez a változás nem fog semmilyen módosítást hozni Románia külpolitikájában. Ellenkezőleg, az átszervezés hivatva lesz helyt állni a feszült belső helyzettel, hogy az eddigi követett külpolitika konszolidálva lehessen. A lap azt hiszi, hogy Titulescu távollmaradása csak ideiglenes és egyúttal megelégedését fejezi ki, hogy utódja Antonescu lett, akinek ragaszkodása a kisantant politiká iránt ismeretes.

Nagy ünnepekre tisztítsuk ruháinkat az „UNIO”-nál Speciális tulesztisztítás cégtulajd.: Gottlieb és Mandula

A spanyol ellenforradalom titkos aktái

Nyilvánosságra kerültek a felkelés előkészítésének részletei

A felkelő csapatok kaszárnyáiban és táborhelyein számos olyan dokumentumot találtak, amelyekből ma már teljesen tisztán áll a felkelő spanyol tisztek minden számdéka.

A madridi Cuartel de la Montana-kaszárnyában találtak egy kiáltványt, amelyen Joaquín Fanjul tábornok neve szerepel, ezt a tábornokot a kormányhű csapatok azóta elfogták, a hadbírósg első fokon halálra ítélte, de kivégzésére vonatkozólag eddig még nem történt intézkedés.

A kiáltvány így kezdődik: „A spanyol hadsereg eltökélte, hogy megmenti Spanyolországot a gyalázattól és hogy az országot ne kormányozzák sem gyilkos bandák, sem pedig nemzetközi szervezetek. Ezért rövid időre saját kezébe veszi az ország kormányzását, azzal a kizárólagos céllal, hogy fentartsa a rendet és a tulajdon és a személyek tisztelét.” Ez minden, ami a programot nagy általánosságban és főbb alapelveiben illeti.

A kiáltvány utolsó pontja a munkásokhoz fordul és felszólítja őket arra, hogy mindvégig hazafias magatartást tanúsítsanak. De itt sincsen egy szó sem arról, hogy a hadsereg a királyságot, vagy köztársaságot akarja-e, csupán annyi van benne, hogy „meg akarják szabadítani Spanyolországot a diktatúrától, amely a legnagyobb nyomor felé vezeti az országot.” Ebből esetleg arra is lehetne következtetni, hogy a felkelés demokratikus célokat tűzött maga elé, miután a királyság eszméje teljesen népszerűtlen ma Spanyolországban, a demokráciának ellenben még jobboldali körökben is számos híve van.

A kiáltvány ezekkel a szavakkal végződik: „Eljen Spanyolország! Eljen a Köztársaság! Eljen a hadsereg!”

A híres Lopez—Varela-akta

Sok fejtörést okozott a felkelést vizsgáló hadbíró számára egy titkosírással írt dokumentum megfejtése, amelyet a „Lopez—Varela-akta” néven emlegetnek. Ez egy május 18-ikán megírt titkos összejegyzés határozatait tartalmazza, amely Barcelonában ílt össze. Most sikerült megtalálni a titkosírást nyitját és ebből az okiratból a felkelők sok érdekes tervét sikerült meg tudni.

Az összejegyzéseken résztvettek a vezérkar, a hadi repülőosztály, a 13. és 14. logozered, a 3. és 7. tüzérezred, az utászok, vándorség, intendancia, Vöröskereszt, mozgó tüzérség, rohamosztágrendőrség és a rendőrség képviselői. Határozatba ment nemcsak az hogy a veszélyben forgó hazát megmentik, hanem egyúttal az összes hivatalos tisztségek várományosait is kijelölték.

Legfelsőbb katonai tanács és becsületbírósgok felállításá

Hogy Spanyolországot az egyre jobban terjedő baloldali szélsőséges mozgalmak ellen megvédelmezzék, az egybegyűlt elhatározták, hogy megalakítják a Legfelsőbb Honvédelmi Bizottságot, amelynek székhelye a legveszélyeztetettebb pont: Barcelona lenne. Ebben a tanácsban képviselve volnának mindazok a fegyvernemek, amelyek aláírják az ülés jegyzőkönyvét. Minden óvzión a maga kebelén belül külön becsületbírósgokat állít majd fel, anélkül, hogy előre meghatároznák a követendő szabályokat, erre — mondja a dokumentum — most nincsen idő.

Ezek a becsületbírósgok mint a legkisebb büntetést katonai személyek azonnali nyugdíjba helyezését határozták volna el.

A katalán autonóm Generalitet területét ismét tartományokra osztották volna fel, úgy, amint az a köztársaság kikiáltása előtt érvényben volt. Ismét helyreállították volna a négy külön katalán tartományt: Barcelonát, Leridát, Tarragonát és Geronát.

Sanjurjo lett volna a köztársasági elnök

A pozitív program kilenc pontba van összefoglalva. Ezeknek a szövege a következő:

1. Az államfői tiszttel a legkiválóbb és hírsies katonát, Don José Sanjurjót bízzák meg. (Ismeretes, hogy Sanjurjo tábornok 1931-ben Szevilában katonai felkelést szervezett. Akkor elfogták, halálra ítélték, de megkegyelmeztek neki. A Leroux-kormány visszaadta a rangját és Sanjurjo Portugáliába költözött. A felkelés napján repülőgépen igyekezett hazá, de lezuhant és porrá égett.)

2. Az ideiglenes kormányt igen hazafias szellemű, becsületes katonai és polgári elemekből kell összeállítani.

3. A Legfőbb Junta bíróságokat állít fel, amelyek pihenés nélkül fognak dolgozni, hogy a hadsereget teljesen megtisztítsák a megbízhatatlan elemektől.

4. Kiüzetnek Spanyolországból az összes zsidók. (Ehhez hozzáfűzhetjük azt, hogy zsidók alig vannak Spanyolországban. Számuk

mintegy hatezerre tehető, ezeknek legnagyobb része is Marokkóban él. A spanyol felszigeten élő zsidók szinte kivétel nélkül a háború alatt, vagy után költöztek spanyol területre.)

5. Kiüzetnek Spanyolországból vagy távoli vidékre száműzetnek mindazok, akik tagjai a szabadkőműves szervezeteknek, vagy más nemzetközi szektáknak. (Ehhez a ponthoz hozzátehetjük, hogy Spanyolországban többek között szabadkőműves Alcala-Zamora, volt köztársasági elnök is, aki híthű katoilikus Szabadkőműves Portela-Valladares, a volt elnök bizalmasa és volt miniszterelnök, valamint szabadkőműves volt Naciá ezredes is, Katalónia első elnöke.)

6. Valamennyi politikai párt, anarcho-szindikalista, és marxista szervezetet feloszlatnak jelentik ki. Az államot olyan módon szervezik, ahogy azt Spanyolország nemzeti jellege kívánja, minden külföldi rendszer behozatala nélkül.

7. Az egész közigazgats haladéktalanul modernizálandó.

8. A spanyol nép maga fogja megállapítani, majd ha eljön az ideje, a hadsereg garanciája mellett, hogy vajjon milyen államformát kíván.

9. A Legfőbb Junta, a győzelem után azonnal Madridba teszi át székhelyét, hogy ezzel is öregbítse az ideiglenes kormány tekintélyét és hogy oly módon folyjon bele a közügyek intézésébe, ahogy az a hadsereg kívánságai értelmében az ország érdekében kívánatos.

Fontos adatokat árult el a vizsgálóbírónak José Loriga hadnagy marokkói repülőbizt, aki megadta magát a kormány csapatainak, Loriga vallomása igen érdekes világot vet az egész ellenforradalmi szervezkedésre.

A mozgalom szálai az 1933. évre nyulnak vissza, amikor Leroux keült kormányra. Elsősorban az afrikai csapatok tisztikára mozgolódt. De katonai szempontból az előkészítés nagyon hiányos volt. Ekkor került a hadügyminiszteri székbe Don José-Maria Gil-Robles, akit a mostani felkelés értelmi szerzőjének tekintenek. Vele együtt a hadügyminisztériumba került Goded és Franco tábornok is, akiknek a nevével mostanában sokat találkozzunk az ujságokban. Az előbbi kivégezték.

Az 1934-es asturiai bányász felkelés nagyon megkönnyítette az összeesküvők munkáját. Amikor Portela Valladares lett a miniszterelnök, az összeesküvők már azon a ponton voltak, hogy „prononciálják magukat”, ahogy spanyolul mondják: vagyis, hogy véghezvigyék a felkelést. De ekkor Gil-Roblesnek kételyei támadtak és Franco és Mola tábornokok egy véleményen voltak vele. A felkelés elhalasztásának főoka az volt, hogy a mozgalmat támogató három nagykapitalista nem találta a pillanatot alkalmasnak a prononciamiento-ra. A pénzt, amellyel rendelkeztek, így tehát választási költségekre

fordították. Ez mult év decemberében történt.

Megváltozik az összeesküvők taktikája a népfrent győzelmé után

Ez év február 16-ikán az ország tulnyomó többsége a népfrent képviselőit küldte a parlamentbe. Az összeesküvők belátták, hogy meg kell változtatniok taktikájukat. Mola generálist Pamplonába küldték, Franco pedig — akit már akkor is gyanúsítottak, hogy monarchista felkelést tervez — minden gyanu elhárítása céljából a Kanári-szigetekre helyeztette át magát, hogy látszólag minél távolabb legyen a fővárostól. Ennek ellenére polgári ruhában gyakran fordult meg Madrid és Tenerife között, hogy az összeesküvő társaival fentartsa az érintkezést.

Tenerifében a legnagyobb csendben, de annyi nagyob alaposággal készülhetett fel a tisz tika. Számos repülőgép is rendelkezésükre állott az összeesküvőknek, így Franco tábornok a legnagyobb titokban tehetett meg titkos utjait.

Eleinte a flotta is támogatta a mozgalmat, de azután visszapártolt a kormányhoz. A felkelők mégis remélték, hogy a döntő pillanatban melléjük állnak a hadihajók is.

Calvo Sotelo meggyilkolása siettetette az eseményeket

Loriga szerint nem július 12-ikére volt kitűzve a felkelés, amint azt egyéb felkelővezérek állítják, hanem egy későbbi időpontra. A monarchista Calvo Sotelo meggyilkolása siettetette az eseményeket. Franco maga szivebben várt volna továbbra is, de úgy látszik, a polgári politikusok elvesztették a fejüket, vagy talán az életüket féltették. Így a mozgalom kellő felkészülés nélkül, idő előtt pattant ki.

A kormány tagjai katonatisztek lettek volna, egyetlen polgári politikus sem foglalt volna helyet benne, még maga Gil-Robles sem. Talán azért, hogy a katonai kormány után szabad kézzel vegye át a hatalmat. A kormány elnöke Franco lett volna, akit Sanjurjo tábornok nevezett volna ki, miután Azana jelenlegi elnök örökébe lépett. A kormányban helyet foglaltak volna Goded, Fanjul, Mola, Hermosa, Villegas, Barrera, Queipo de Llano és Cabanellas tábornokok.

Marcha Sobre Madrid

A felkelők pontos felvonulási tervvel rendelkeztek. Algecirason át 7000 idegen légionáriust tettek volna át a felszigetre, ezek Cadiz, Jerez, Szevilla és Cordova érintésével vonultak volna Madrid ellen. Ott találkoztak volna Mola tábornok északról érkező csapataival, ezek a Vizcaya, Viktoria, Burgos, Valladolid és Segovia útvonalat követték volna. Cabanellas Zaragiza felől vonult volna a főváros felé, míg Goded Barcelonából küldött volna csapatokat. A Marcha sobre Madrid helyett azonban kitört a véres polgárháború...

APRÓ HIRDETÉSEK

egyszeri közlésnél egy szó 2 lej, vastagabb betűvel 4 lej. Legkisebb apróhirdetés 20 lej. Állástkeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelégér levelet csak úgy továbbítunk, ha portóbélyeg mellékelve van.

ERTESITÉS. Miután kevés kivétellel az ecetgyárak már régen 70% borpárlatból és utóbb 70% borból dolgoznak és így ecetképzőkádjaik örökké 70% lettek, felhívjuk a közönség figyelmét, hogy az ecetet csak szigorúan megbízható 70% ecetgyárból szerezzé be. Kitiűnő zamatu 70% ecet Simleul-Silvanieiben a Kohn-féle ecetgyárban kapható, referenciák a Simleul-Silvaniei Rabbintatusnál.

Butorozott uccai szoba fürdőszobával két urinó vagy diáklány, esetleg házaspár részére kiadó. Regina Maria 12, II. em.

Akvizitort, ügyes és garanciaképest, keres egy 12 év óta fennálló vidéki zsidó intézmény. Ajánlatokat „Parnuse” jelégére a kiadóba.

Konyhabutorok a legdivatosabb színekben és a legmodernebb kivitelben olcsón kaphatók a Str. Barituu 10. szám alatti asztalosműhelyben.

Iskolás urileányt vállalnék teljes ellátásra. Cim: Jakobi Adolfiné Cluj, Str. Regele Ferdinand 67.

Örökbe adnám egészséges, értelmes négyéves fiúgyermekemet jólszituált gyermekelem családnak, ahol jövője biztosítva lenne. Megkereséseket „Örökbe fogadom” címmel a kiadóhivatal továbbít.

Rövid fekete zongora bérbeadó. Megtekinthető Str. Londrei 19. Székelynél.

BUTOROZOTT SZOBAT fürdőszobahasználattal keresek lehetőleg kertes házban. „Azonnal” jelégére a kiadóba.

Két középiskolás vagy diákleányt vagy fiut teljes ellátásra elvállalok jó levegőjű fürdőszobás lakásban. Weiss Siegfriedné, Str. Dragalina 19. sz.

KÉT-HÁROM URILANY teljes ellátást kaphat fürdőszobahasználattal. „Azonnal is” jelégére a kiadóba.

Parketttagépekkel (komplett, elsőrangú, alig használt német márkák) elhelyezkedne vagy társulna életképes füztembe kemény- és puhafa szakember. Gépek esetleg eladóak. Schreiber, Oradea, Millerand 2.

Fogorvosi rendelő, jól bevezetve, Ardeal nagy városában bérbeadó, esetleg társasviszonyba. Csakis komoly fogorvosok ajánlatát veszem figyelembe. „Praxis” jelégére a kiadóhivatal továbbít.

Cluj legforgalmasabb központjában biztos egzisztenciát nyújtó füzterület más elfoglaltság miatt azonnal átadó. Átvételhez ca. 200.000 lej szükséges. Értekezni: Luszig, Str. Barituu 16. Ugyanott két diáklány teljes ellátást kaphat zongora- és fürdőszobahasználattal.

Cipőszakmában idősebb önálló eladót azonnalra alkalmazok. Szombaton zárva. Fratii Grünfeld Satumare.

Urileánykát vállalnék teljes ellátásra. Zongora- és fürdőszobahasználattal. Érdeklődni: Helios, Str. Paris 38. Telefon 682.

Önálló varrónó több évi szaloni prakszissal állást keres. Cimeket a kiadóba.

Varrónó több évi prakszissal olcsón házhoz megy. Cim: Decebal 51.

Egyetemi hallgatónó vállalja elemi és középiskolai diákok korrepetálását. Francia, román, magyar nyelvben perfekt. Megkereséseket „Gyakorlott instruktor” jelégére a kiadóba kéretnek.

28 éves csinos és művelt cseh-szlovákiai urileány részére 80.000 csehszkorona hozományval megfelelő élettársat keresünk. Bővebbet „Mirea” házasságközvetítő irodánál Cluj, Calea Regele Ferdinand 116.

A legízletesebb vegetárius ételek a Schwartz Ignác vezetése alatt álló „Flóra” vegetárius étteremben kaphatók. Rendkívül olcsó abonoma árak: 3 fogásos ebéd 20 lej, vacsora 12 lej. Str. Gherescu 7. (Kereskedelmi Akadémia során.)

Közöltesse ujévi üdvözetét az UJ KELET ROSHASANAI számában.

amely rendkívül gazdag tartalommal, szeptember 17-én jelenik meg. Ily módon jókívánságai eljutnak minden rokonához, ismerőséhez és üzletfeléhez és egyúttal támogatja a Keren Kajemetet is, a palesztinai földvásárlás alapját. A közlési díj kevesebb, mint amennyibe a névjegyek és borítékok, valamint a szétküldés postaköltsége kerülne.

Egyszeri üdvözet, folytatólagosan közölve	30.— lej
Egyszeri üdvözet, külön sorban	50.— lej
Egyszeri üdvözet, külön szöveggel	100.— lej
Nagyalakú keretes üdvözet üzletek, vállalatok, egyesületek részére	250.— lej

Küldje be üdvözete szövegét és a megfelelő összeget (postabélyegben is) vagy közvetlenül a kiadóhivatalhoz, vagy vidéki fiókiadóhivatalaink és megbízottaink bármelyikéhez.

Az gyilkol... ablak... holtan... Stilus... szinpa... szülő... Mit féltel... berélet... titkai... le? Ké... életve... forog... veinek... nem s... Mit vadult... öreget... haszn... jelst... köbber... tos. A... szak... latság... állal... Mit... a köm... zsidó... nalist... Ped... zsidó... háttor... a fiat... lig ki... camb... ról me... tal ko... arab... ténét... haláló... történe... ez ny... nek. A... meret... ablak... tulról... Ez... kezé... dást... nál... hálár... szerre... éjszal... sehov... pen e... mélye... léreke... arab... Levy... önma... egy a... életét... meg... Ez... torz... nyegé... ki ha... A We... ségein... téseke... megn... korm... csájta... tésére... egyet... meg... lómáj... részin... laltsá... kolát... lákat... gyará... dezi i... iskola... iskola... adása... el leh... azonb... tóit... kollok... saikat

HIREK

A tanár halála

Az egyetemi tanárt dolgozószobájában gyilkolták meg Jeruzsálemben. A nyitott ablakon besivített a golyó és Levy Billig holtan borult az előtte fekvő kéziratra. Stílusos halál, mint a mikor a színész a színpadon hal meg, az egyetemi tanár készülő könyvének kézírata előtt esett el.

Mit számít egy tanár a nacionalizmus féktelen lobogásában? Mennyit ér egy emberélet ott, ahol a képzelt, vagy valódi politikai ellenfeleket könnyedén gyilkolják le? Ki törődik unalmas egyetemi tanárok életével, amikor állítólag nemzetek sorsa forog kockán? És, ugyebár, az erőszak híveinek felfogása szerint a tudós, a tanár nem számít a nemzetek életében.

Mit törődnek világszerte azok a neki-vadult síhederek és megzavarodottlelkű öregebb társaik a legtisztább és a leghasznosabb egyén életével? Csak hangos jelzavaik számítanak, csak a homályos és ködbevesző célok dühös hajszolása a fontos. A gyilkolás a mai tulzónak, az erőszak imádóinak egyszerűen izgalmas mulatság, könnyelmű és ostoba játék a halállal, esetleg az emberiség tömeghalálával.

Mit számít itt egy ember? Mit törődnek azzal, hogy ki volt az, akit egy ablakon át a könyvei és írásai között lelőttek? Egy zsidó — és ezzel a kérdés minden nacionalista számára el van intézve.

Pedig itt nem fontos, hogy Levy Billig zsidó volt. Halála sokszorosan megrázó és háborzongató, hogyha megnézzük ennek a fiatal egyetemi tanárnak a pályáját. Billig kitüntetéssel végezte tíz év előtt a cambridgei egyetemét. A londoni egyetemről ment le néhány évre Jeruzsálembé. Fia-tal kora ellenére őt tekintették ma már az arab nyelv és összehasonlító irodalomtörténet legnagyobbnak tekintélyének. Amikor a halálos golyó érte, éppen az arab irodalom történetéről szóló hatalmas munkáján dolgozott. A gyilkos, még ha tudta volna is, ezt nyilván aligha tarthatta volna érdekesnek. Amint a tudósítások mondják, az ismeretlen elvukult támadó fölmászott az ablakpárkányra és az egyetemi tanárt hátulról biztos kézzel lelőtte.

Ez a tanárhálál — ha szabad ezt a kifejezést használunk — szép halál. Azok kezétől pusztult el, akiknek a tiszta tudást akarta adni. Torz és tragikus. És ennél az értelmetlen és fokozottan céltalan halálnál, mint hirtelen villámfényél, egyszerűen tisztán láthatjuk mai életünk sötét éjszakájában, hogy ez az elvukult düh sehova sem vezet. Az arab kultúrának éppen ez a zsidó egyetemi tanár volt a legmélyebb ismerője, éppen ő építette a pillérek a tegnapi arabágtól a holnapi arab nép felé. Az arab népet talán éppen Levy Billig munkássága hozza közelebb önmaga megértéséhez és amikor éppen egy arab nacionalista golyóval oltotta ki az életét, elsősorban az arabágot fosztotta meg valamitől, amire szüksége volt.

Ez a gyilkosság, miként a féktelen és torz nacionalizmus minden gyilkossága, lényegében — öngyilkosság volt.

— Az osztrák kormány kölcson bocsájt ki hadfelszerelési cikokra? Bécsből jelentik: A Weltbiatt szerint repülőgépek építési költségeinek előteremtése végett nyilvános gyűjtéseket fognak rendezni. A Havas szerint megismerősített hírek úgy szólnak, hogy a kormány szándékában áll kölcson kibocsájtani hadfelszerelési kiadások előteremtésére.

— Finnországban levelezés útján is lehet egyetemet végzni. Igen ötletesen oldották meg a finn közoktatásügyi egyik nehéz problémáját. Azoknak, akik résztint a távolság, részint anyagi körülményeik vagy más elfoglaltság miatt nem vehetnének el annyi iskolát, amennyit szeretnének, levélváltó iskolákat alakítottak. Az iskola levél útján magyaráz és ugyancsak levélváltás útján kérdezi is ki a növendéket. De nemcsak a középiskola fokán állja meg a helyét a levélváltó iskola. Egyetemi tanárok is levelezik előadásaikat és egész egyetemi tanfolyamokat el lehet végezni ilyen módon. Egész biztos azonban, hogy a levélváltó egyetem „hallgatóit” nem fogja egy el a lámpaláz egy-egy kollokvium alkalmával, mint itteni kártársai.

A cluji moziszezon nyitó slágere!

**SHIRLEY
TEMPLE**
A kis
lázadó-ban
a Royal
mozgóban

— WIZO-est az Ujságróklubban. Ma, szerda este tombolával egybekötött, nagyszabású táncestélyt rendez a cluji Wizo az Ujságróklubban. Az est iránt rendkívül élénk érdeklődés nyilvánul meg. A rendezőség különböző szórakozások-ól gondoskodik, amelyek biztosítják az est fényes sikerét. Külön meghívók nem lesznek kibocsátva és a rendezőség ezután hívja meg az összes Wizo-hölgyeket és hozzátartozóikat. Aki jól akar mulatni, szerda este elmegy az Ujságróklubba, a Wizo-estre, amelynek jövedelmét a palesztinai zavargások által kárt szenvedett, szegény zsidó családok gyermekeinek felruházására fordítják.

— Mikrofón a koporsóban. Newyorkból jelentik: Egy gazdag amerikai öregúr, aki közeledni érezte halálát, megrendelte a koporsóját. A milliomos még a halálánál is jobban retteg attól, hogy élve temetik el, így különleges elővigyázati intézkedéseket tett. A koporsóba mikrofónt szerelnek, amelyből a drótok a temetőigazgató dolgozószobájába vezetnek, ahol erős hangszóró fog állni. A készülék állandóan be lesz kapcsolva, úgyhogy bármikor ébredne fel a tetszalott, azonnal tudomást szerezne róla a temető igazgatója. Az öregúr még arra is gondolt, hogy időnként ki kellene próbálni, hogy működik koporsójában a mikrofón, éppen ezért villamoscsengőt szereltek fel a koporsó belsejében, amelyet a temető tisztviselői minden reggel meg fognak majd nyomni, hogy meggyőződjenek arról, hogy a mikrofón és a hangszóró továbbítja-e a jelet. A milliomos természetesen megfelelő alapítványt tett, hogy elővigyázati intézkedéseit be lehessen tartani. Temetése után egy teljes évig kell majd figyelni a külön amerikai sírját.

— A levérhordó kutya. Betty, így hívják a savoyai alpesekben fekvő Valloiresben állomásozó 99. alpesi ezred kutyáját. A kutya a mult esztendőben megmentett egy súlyosan megsérült sifutót, aki két napig feküdt a hóban. A kutya a megsebesült sifutóra fektet s két napig melengette a saját testével, míg végre a kutya utatárára rájuk találtak. Ebben az évben Betty mint levérhordó szolgált. A savoyai Alpesekben fekvő La Turraz és Lanslebourg közt szállítja a postát. Minden nap bórzaszkót kötné a hátára, a zacskóban a katonák postája van. Néhány katonát egy meghatározott pontig kíséri a kutyát s onnan egyedül teszi meg az ut további részét.

— Eljegyzés. Stern József, a Sternberg Lázár és Tsai cég Osorheiu főtisztviselője eljegyezte Bernfeld Annyit Novezamyk-ból (Érsekújvár).

Az Ellenőr, Tóth Sándor lapjának legújabb számát Marot Sándor oradeai író Balthazar püspökről szóló gyönyörű nekrológja vezeti be. Az 52 oldalos megjelenő Ellenőr minden cikke aktuális és érdekes. A nívósan szerkesztett lap új számából kiemeljük az alábbi cikkeket: Makkai volt püspök „tatarozza” nyilatkozatát; Milyen lapot indított volna Arany János?; Kritika Szabó Imre könyvéről; Az oradeai költő és a sorsharang. A lap Közgazdasági rovata a megszokottan nívós és jólinformált. Okvetlenül vegye meg az Ellenőr új számát. Kapható lapárúsítónál és pályaudvarokon. Utazásnál a legjobb és legszórakoztatóbb utitárs. Az 52 oldalos száma ára 20 lej.

— Felhívás. Herskovits József (57 éves) részére aki nemrégén érkezett vissza Palesztinából, fontos értesítés érkezett a bucaresti Palesztina Hivatalhoz. Címéből a város neve hiányzik és csak az ucca neve és házszám van feltüntetve: Str. Cosbuc 33. Felkérétek, hogy saját érdeklődésben sürgősen forduljon telefonon (37102) vagy levélben fentnevezett hivatalhoz (Oficiul Palestinean Central, Bucaresti, Bulev. Domnitez 48.)

— Cluji magánalkalmazottak a Munkakamarai választásokért. A közelgő munkakamarai választások ügyében szeptember 2-án, szerdán este 5 órakor, az Építőmunkás Otthonban a cluji Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak nyilvános magánalkalmazotti gyűlést tartanak, melyre ezután is meghívást kap Cluj minden magántisztviselője és kereskedelmi alkalmazottja. Minden magánalkalmazott pontos megjelenésére számít a cluji Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak Szakszervezete, Str. Vali 7.

— Gazdag réztelepeket találtak Jugoszláviában. Belgrádból jelentik: A Strumitza körül igen gazdag réztelepeket találtak, a legdusabbat Jugoszláviában.

— Templomülések kiváltása. A Regele Ferdinand uti főtemplom és az ugyanott levő pótimaházak imaszékeinek bérbeadása megkezdődött. A régi bérlők jogait szeptember 6-ig tartja fenn az iroda. Az örökülések tulajdonosai is tartoznak kivátnai üléseiket a megfelelő karbantartási illeték egyidejű lefizetése ellenében. Figyelmeztetünk mindenkit, hogy hitközségünk nem magánosoknak, sem egyesületeknek engedélyt nem adott pótimaház berendezésére, tehát csakis a hitközség templomában és imaházában bérelhetők ülések a főünnepekre. (Calea Regele Ferdinand 54). Nyomatékosan felhívjuk t. hit-testvéreinket, hogy üléseiket idejében váltsák ki, mert ülésejegy illeték semkint sem fognak a templomba beengedni. A templomgondnokság.

— Gyomorhurtnál, gyomorsavtúltengésnél és felbőgésnél reggel felkeléskor 1 pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet az emésztőcsatorna tartalmát feloldja és levezeti, a bélműködést elrendezi, az anyagcsere megélénkíti és friss közérzetet biztosít. Az orvosok ajánlják.

— Csodálatos kincseket hozott napvilágra a villámcsapás egy Prágától nem messze fekvő faluban, Vranovban. Emberemlékezet óta állott az egyik parasztnak udvarán egy hatalmas homokkő figura. Még a legöregebb emberek is úgy beszéltek róla, hogy már az ő gyermekkorukban sem tudta senki ennek a szobornak eredetét. Most egy vihar alkalmával villám csapott a kőalakba és azt teljesen szétverte. Ebben a pillanatban csodálatos aranyláncok, érmek váltak láthatóvá. Közlelebről megvizsgálták s ekkor kiderült, hogy a szobornak egy kis cinládkó volt elrejtve, amely minden kincseket tartalmaz. Arany, ezüstláncok, csattok, fegyververetek, gyűrűk, pénzek, drága kincsekkel kiveret tokok és poharak kerültek egymásután elő a mesebeli ládikából. A drágaságok értéke, eltekintve történelmi becsüktől, több millió cseh koronát reprezentál. A szakértők megállapítása szerint a kincsek még a harmincéves háború idejéből származnak.

Hálóing, vagy pizsama?

Spanyolországban vér folyik. Európában fegyverkeznek, Angliában — ó, boldog ország — koronázásra készülnek, Moszkvában egymást irtják a népbiztosok. Általában — ha vesszük — az ujjvilágot kivéve, mindenütt foglalkoznak valamivel az emberek.

Amerikában azonban, mintha csak valami népnépélyre készülének, javában dúl a kedélyes propaganda-háború az elnökválasztás körül. Nem csekélyebb kérdés izgatja ugyanis az amerikaiakat, mint az, hogy politikai szempontból előnyösebb-e a hálóing, vagy a pizsama viselése.

Két pártra szakadt Amerika politikai véleménye: a hálóinget és a pizsamát viselő pártjára. Roosevelttől oldalán dr. Dawies a főkortes, a hálóing mellett tört lándzsát. Kimutatta, hogy a történelem legjelesebb férfiai kivétel nélkül hálóinget viseltek. Ez a férfias ruhadarab ékesítette Napoleon, Washington, Lincoln termetét s ezt viseli a párt jelöltje: Rooseveltt is. Le a pizsamával! — ez a harci jelszó ma azokon a mitingeken, ahol Rooseveltt kortesei csatáznak. Az ellenpárt, a pizsamapártiak természetesen tiltakoznak harci jelvényük lekicsinylése ellen s most, hogy bebizonyították, mennyire nem megszegényítő egy leendő elnökre nézve, ha pizsamát visel: milliószámra sokszorosítanak egy fényképet, amely Rooseveltt elnököt pizsamában ábrázolja.

Dr. Dawies azonban továbbra is szembe száll a férfiatlan pizsama-propagandával és az Egyesült Államok számos városában megalakította a hálóingesek klubját. Erélyes propagandájával szeretné kikényszeríteni, hogy a kongresszus is foglalkozzék a nagy kérdéssel:

Hálóing, vagy Pizsama? Ez itt a kérdés!

— A jugoszláv szkupcsina elnöke bankettet adott a francia kamara légügyi bizottságának tiszteletére. Belgrádból jelentik: Csirics, a szkupcsina elnöke bankettet adott a francia kamara légügyi bizottságának tiszteletére. Sztójadinovics kihallgatáson fogadta a bizottság tagjait, akik ma reggel továbbutaztak Párizs felé.

— M. Deutsch Gizi tanárnő francia tanítást újból megkezdte. Jelentkezni Str. Iorga 23. szám.

— Hatalmas robbanás egy német bányában. Bochumból jelentik: Hatalmas robbanás történt a Vereingte Präsident bányában, amely 26 halálos és 9 sebesült áldozatot követelt.

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

ROYAL MOZGÓ MÜSORA:

Ma, szerdán megnyitja őszi szezonját. Világvárosokkal egyidejűleg bemutatja Shirley Temple világszlágerét, A kis lázadót. Partnerei: John Boles, Jack Holt és Bill Robinson, a néger csodatáncos. Műsor előtt a legfrissebb Fox híradó és „Romániai aktualitások” c. különleges pótkép. Helyárak: 27+4 és 22+4 lej. Előadások kezdete: 3.20, 5.20, 7.20 és 9.20 órakor.

OPERA MOZGÓ MÜSORA:

Csütörtök, péntek, szombat, vasárnap, 27, 28, 29 és 30-án: A téli szezon legnagyobb filmje: Karenin Anna. Főszerepben: Greta Garbo.

EDISON MOZGÓ MÜSORA:

Hétfőtől: 3 film — 3 órai szórakozás! Román és magyar feliratokkal: I. Szerencse fia. Különleges operett. Camilla Horn, Hans Söhnkehr, Hansi Niese. II. Panamai dal. Helen Truelvetress, Victor Yory. III. Journal. Helyárak: 9 és 13 lej. Kezdet: 3, 6 és 9 órakor.

A MUNKÁS MOZGÓ MÜSORA:

Szerdán, csütörtökön és pénteken 3, 6 és 9 órakor két rész egy előadásban: I. Copperfield Dávid. Monumentális filmdráma. Dickens Károly regénye filmen. Főszereplők: Lionel Barrymore, Maurien O'Sullivan és Magdu Evans. II. Journal és Michl Mauss. Helyárak: 10 és 12 lej.

UJ KELET *Legújabb hírek*

Ujra dörögnek az ágyuk Irun körül

Egyre nagyobb méreteket ölt a nyílt spanyol városok bombázása. Több fronton visszaszorították a felkelőket. A felkelők Madridot, a kormánycsapatok Sevillát, Burgost, Cadixot, Granadát és Cordovát bombázták

A DNB hendayei jelentés szerint Irun bombázása ma reggel kezdetét vette. Hat repülőgép jelent meg a város felett és két-ezer m. magasságból 5-10 pernyi időközökben nagy- és kiskaliberű bombákat dobnak le. A köztársaságiak légielhárító útegei erőteljesen tüzelnek. Megkezdődött a gépfegyverkattogás is. A fronton gyalogsági tűz is terjed.

A Petit Journal 6500-ra becsüli az iruni menekültek számát. A lap azt állítja, hogy két belga tiszt, akik nemrég tértek vissza Abezsiniából, a kormánypártiak rendelkezésére bocsátotta magát.

A kormányerők főparancsnoka elégedett a harcéri helyzettel

Hivatalos madridi jelentés szerint a kormány estramadurrai hadállásai a legutóbbi napok harcai után is változatlanok. A kormányhí csapata nem vonultak vissza és tartják a főbb stratégiai pontokat Vala Veranal, Puerto san Vincentnél és Medeliznél. Riquelme tábornok, aki ezen a fronton a kormányerők főparancsnoka, tegnap Madridba érkezett és kijelentette, hogy igen elégedett a fronton lévő helyzettel.

A kormány újabb közlése szerint a guarramái fronton a kormánycsapatok visszaverték egy zendülő hadoszlop támadását. A zendülők 155 halottat vesztek. 35 közülük foglyul esett, 15 gépfegyverük hátramaradt. A zendülőket Estramadurrában a guipuzcoai fronton és Asturiában visszaszorították.

A kormánycsapatok körülvették Huescát

A barcelonai rádió jelentése szerint egy katalán hadoszlop elvágta a telefon- és táviróösszeköttetést Terruel és Saragossa között. A katalán kormányhoz hí csapatakat folytatják előnyomulásukat Huesca felé és teljesen körülvették.

Mugánjelentések szerint a kormánycsapatok sikert értek el Huesca közelében.

A zendülők a rádió keresztül segítséget kértek. Állítólag a nemzeti csapatok repülői tegnap Madridot bánták és négy bomba esett a belügyminisztérium épületére, egy a hadügyminisztériumra és egy a

Cibeles-térre. Állítólag 30 ember esett áldozatul a bombázásnak.

A palma majorcai rádió szerint a köztársasági csapatokat, amelyek megkísérelték a partraszállást, megverték.

Ujra bombázták Madridot

A Reuter jelenti, hogy a zendülők repülői ma reggel megjelentek a főváros felett és több bombát dobtak le rá. A repülőket hamar megfutamtították. A kár még ismeretlen.

Egyidejű Havas jelentés szerint a madridi katonai törvényszék halálra ítélte Cenedo ezredest és két kapitányt. tizenöt tüzértisztet életfogytiglani börtönre ítélték.

A kormány dekretum utján szeptember 6-ig meghosszabbította a fizetési moratóriumot.

A kormány repülői Sevillát, Cadixot, Granadát és Cordovát bombázták

Madridi jelentés szerint a hadügyminisztérium ma újabb utasításokat adott a lakosságnak a légi bombázás elleni védelem céljából. A közhivatalokat utasították, hogy állandóan tartsák nyitva rádiókészülékeiket, hogy a lakosság minél hamarabb tudomást szerezzen a légi támadásokról. A madridi villamosok egész éjjel közlekedni fognak speciális zöld lámpákkal. Ilyen lámpák fognak az utcákon is égni.

A lakosságot felszólították, hogy meneküljön szükség esetén a földalatti vasút állomáira, ahova sokkal több ember fér el, mint a főváros lakosainak száma.

Valenciából jelenti, hogy a kormány repülői ismét bombázták Sevillát, Granadát, Cordovát és Cadixot és nagy károkat okoztak a repülőtereken és laktanyákon. Egyik kormányrepülő összetalálkozott egy zendülővel, amelyet leölt.

A kormánycsapatok remélik, hogy néhány napon belül behatolnak Granadába és Cordovába.

Kormányforrásból megerősítik, hogy a zendülők repülői bombázták Bilbao. Nyolc bombát dobtak le, amelyek azonban jelentélen károkat okoztak. Egy ember halt meg.

Angol pilóták a spanyol kormány szolgálatában

London, szeptember 1. (Rador.) A Daily Express jelentése szerint öt angol repülő indult Spanyolországba, hogy a kormány oldalán harcoljon. Állítólag madridi megbízott érkezett Londonba, aki 40.000 fontsterling felett rendelkezik, amiből angol pilótákat akar szerződtetni.

A Havas jelenti, hogy Chauvin Biratouba érkezett, hogy megtegye az intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben ne essenek spanyol lövedékek francia területre.

Párizsi jelentés szerint Guy de Traversay francia újságíró, a l'Intransigeant munkatársát állítólag Majorca szigetén agyonlőtték augusztus 16-án. Hír szerint tévedésből lötték le, másik verzió szerint a zendülők ellenakciója során vesztette életét.

Az angol Vöröskereszt egy autója a franciaországi Erives mellett nekifutott egy fának. Az autó utban volt Spanyolország felé megrakva orvosságokkal a kormánycsapatok számára. A kocsivezető és kísérője meghaltak.

Norman Thomas, a csikágói szocialista párt jelöltje az elnökválasztásokra levelet intézett Roosevelthez, kérve, ne engedjék meg az amerikai gyárüzemeknek, hogy fegyvert és municiót szállítsanak a spanyol zendülőknek.

Még e héten összeül a benemavatók bizottság?

A Reuter jelentése szerint a francia és angol kormányok fontosnak tartják minél rö-

videbb idő alatt összehívni a spanyol ügyekbe való benemavatók bizottságát. Valószínűnek tartják, hogy Németország is részt fog venni az értekezleten. Londonban szeretnék, ha még e héten összeülne a konferencia.

Bayonne, szeptember 1. (Rador.) A város francia polgármestere kiáltványt intézett a lakossághoz, segítse a Spanyolországból menekült asszonyok, gyermekek és öregek ezreit.

A Havas burgosi tudósítója jelenti, hogy a zendülők közlése szerint két fontos győzelmet arattak; egyiket Toledo irányában, ahol Val de Varjo helyiséget foglalták el, számos foglyot ejtettek és nagyobb mennyiségű hadianyagot zsákmányoltak, a másikat Avila irányában, ahol Puegrinos falut hódították meg Espinarral szemben. Közülük jutott a Gargaderos-szoros is. A zendülők még közzölték, hogy repülőik 10 ellenséges gépet lőttek le az utóbbi napokban.

A Daily Telegraph azt írja, hogy a spanyol zendülők elfoglalták Burunteat, az utolsó természetes akadályt San Sebastian előtt. A foglyul ejtett kormánypártiakat, köztük több francia önkéntest is, agyonlőtték. A zendülő csapatok előretolt állásai csak 8 kilométernyire vannak San Sebastiantól.

A Havas egy másik burgosi jelentése beismeri, hogy az egyik kormánygép bombázása tegnap három személy halálát okozta Burgosban, a zendülők székhelyén. 18 lakos

megsebesült. Két bomba egy kórházba esett, amelyben 600 katonára fekszik sebesülten.

Változatlan heveséssel dul a harc Irun körül

Hendaye, szeptember 1. Déli 12 órakor egy zendülő repülőgép bombázta újra Irun. Egyik bomba egy dinamitraktorra esett, amely felrobbant. Habár a zendülők tüzésége állandóan tevékenykedett, a gyalogságuk nem támadott. A legtöbb fronton a harc nem engedett heveségből. Ugy a zendülők, mint a kormánycsapatok sikereiről számolnak be. Burgost elsősorban bombázta egy kormányrepülő. A mindkét fél repülői által ma bombázott városok: Madrid, Irun, Burgos, Sevilla, Granada, Cordova és Cadix.

A Havas újabb jelentése szerint az ellenforradalmi csapatok parancsnoksága már néhány nappal ezelőtt előre látta, hogy nem vezet semmiféle eredményre, ha Irun ostromát azon az uton akarja végrehajtani, amelyet a kormánycsapatok védenek. A cél most az, hogy megmásszák a hegyeket és ilyen formán kíséreljék meg Irun elfoglalását. A felkelőknek valóban sikerült ágyukat elhelyezni a hegycsúcson és ma reggel a tüzéség heves ostromot indított, hogy tönkre tegyék az Irun-San Marcial közötti országutat, mely kormánypárti csapatok birtokában van és amelyen az élelmet és municiót szállítják. Ugyanakkor a kormánycsapatok is élénk tüzéségi harcot kezdtek a felkelő

csapatok által elfoglalt területek ellen. A gépfegyverek rendkívül éles tűzbe vették a felkelő gyalogságot. Az egész reggel folyamán folyt a harc és úgy látszik, hogy a felkelők valamennyire megközelítették a kormánycsapatok állásait. Egy felkelő ágyú lövege a behobbi francia posta mellett robbant. Négy kormánypárti repülő bombázta a felkelők állásait. Déli 12 órakor három felkelő-repülőgép jelent meg Irun fölött és bombákat dobott le. Két személy meghalt.

Avila bombázása

Cadixból jelenti, hogy egy kormánypárti repülő bombázta Avila városát. A bombázásnak több nő és egy munkás esett áldozatul. Cadixban azt hiszik, hogy Irun és San Sebastian nem sokáig tudnak ellentánni a felkelők támadásainak. Asturiában a felkelők 15 kilométert haladtak előre Oviedo felé. Guadala-jarában ugyancsak 15 kilométeres előnyomulást jelentenek a felkelők, Terruel felé. E híradások szerint számos kormánypárti harcos csatlakozik a felkelőkhez. Barcelonában 15 repülőt kivégeztek, mert megtámadták az engedelmséget és megtámadták egy kormánypárti parancsnokot.

Mint a felkelők jelenti, a Cangas de Tineo melletti ütközetben a kormánycsapatok vereséget szenvedtek. 400 kormánypárti esett foglyul. Sok halott és sebesült maradt a harcban. Malagát a felkelő repülők bombázták.

Lapzártakor érkezett hendayei jelentés szerint az iruni hadbírósal halálra ítélte őt zendülőt, akiket Irunban tartottak fogva. Mindannyiukat kivégezték.

Burgo, szeptember 1. (Rador.) Cabanellas tábornok, a burgosi zendülőkormány elnöke táviratilag fordult a nemzetközi Vörös Kereszt genfi központjához és tiltakozott a burgosi kórháznak egy kormányrepülő által való bombázása ellen.

Royal síágermozgó

Ma, szerdán megnyitja őszi szezonját

SHIRLEY TEMPLE

A kis lázadó

c. világlágerével. Partnerei: John Boles, Jack Holt és Bill Robinson, a néger csodatáncos. — A legfrissebb FOX világhírű és „Romániai aktualitások” című különleges pótkép.

Helyárak: 27 és 22 lej plusz bélyeg.

A Times szkeptikusan ítéli meg az iraki külügyminiszter palesztinai közvetítésének kilátásait

Arab-zsidó közvetlen megegyezést sürget az angol lap

London, szeptember 1. Angol politikai körökben élénken kommentálják Nuri Said iraki külügyminiszter jeruzsálemi közvetítő akcióját, amelyet — mint ismeretes — a kormány jóváhagyásával indított a palesztinai konfliktusok elsimítására. Különösen azért éri sok kritika a palesztinai kormányt, miután a külföldi arab hatalom kockázattal járó bevonása sem vezetett kielégítő eredményre, ezzel szemben híre terjedt azoknak a messzenemő koncesszióknak, amelyeket állítólag felajánlott a kormány a palesztinai araboknak. A kínos helyzetre legjellemzőbb az a cikk, amelyet tegnapi számában közl a londoni Times, az angol külügyi hivatal félhivatalosa.

„Nuri Pasha iraki külügyminiszter közvetítési kísérletét — írja a Times — különbözőképpen fogják fel az egyes politikai alakulatok. Végeredményben senkinek nem lehet kifogása olyan kísérlet ellen, melynek az a célja, hogy kielégítő megoldáshoz juttassa az akut palesztinai kérdéseket. Világos azonban, hogy bár a palesztinai hatóságok hivatalos jóváhagyásával történt az iraki külügyminiszter intervenciója, ez mégsem kötelezheti az angol kormányt és a mandátárius közigazgatást. De különben sem látszik alkalmasnak a palesztinai béke helyreállítására az a javaslat, amelyet az iraki külügyminiszter akciója kapcsán hoztak nyilvánosságra. Nem megfelelő megoldás ez akkor sem, ha a szóbanforgó javaslatokhoz a kormány és a zsidó hatóságok is hozzájárulnának és ha az arab szélsőségesek is úgy döntenének, hogy követik a mérsékelt arab vezetők taná-

csát, ami egyáltalán nem biztos. Nyilvánvaló tehát, hogy a konfliktus leghelyesebb megoldása a két lakosság közvetlen megegyezése volna az egyenlőség elve, egyforma életfeltételek és egyenlő politikai biztonság alapján a mandátárius hatalom égíse alatt.”

Jeruzsálem, szeptember 1. Nablusz mellett az arabok ma reggel megsebesítettek két angol katonát.

LEGUJABB SPORT

Lefutották a kerékpárverseny ötödik szakaszát

Bucuresti, szeptember 1. A Románia körüli kerékpárverseny ötödik szakaszát a német *Kutzbach* nyerte 8:15.35 óra alatt. Második Gallienne francia és Grgac jugoszláv holtversenyben. A negyedik helyen a jugoszláv Prosjinec futott be, akit követlenül Tudose román, Abunar jugoszláv és Mormocea román követték. Az összestésben Gallienne vezet 25:54.35 óra idővel, második Kutzbach ugyanilyen idővel és Grgac jugoszláv 25:55.40 órával.

FRATERNITAS R. T. NYOMASA, CLUJ

SENZURAT

Taxa
állítva
No. 224
18. Tele
Havonta
évre 600
földre:
félévre
dótsék
KELET
dótsék e
Ülkreln
rás me

Bizal

Titul
vissz

A Ka
távirat
Titulescu
nia a T
ven rag
séghez é
jelenléte
gal való
lemben
magyar
ter Lloy
tarescu-
lág a jo
külpolit
sekkel s
lenten.

Nyilva
napirend
lyebb m
hogy a
dül elisz
formába
valóban
kus. A B
te, aki
a franci
és mind
mányok
nizsterel
ban, hog
vezetése
ben visz
eltávoit
És mi
Tatarescu
cizmus,
átszerve
kíséri. A
megindó
ben, hog
tal alak

Az

Sinaia,
a közlek
és egy á
18 órak
Francia
ahol az
Tatarescu
Tanácsró
amely N
zetésével
CFR vezet
talmazza

Este 9
a főváro

A pénz
Canciov
miniszter
társainak
ben is o
arra, mi
milliárd
felszerel

Cancio
vállalta e
je, Antón
és ő köv